ҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 11 (8233) | 1957 оной январиин 13, воскресенье | Сэн 20 мүнгэн

Культбаза

Мүнөө малай үбэлжэлгын эгээл харюусалгатай үе ябажа байна. Партиин XX съездын болон КПСС-эй ЦК-гэй декабрьска Пленумэй түүхэтэ тогтоолнуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлэн, манай малшад, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд бүхы советскэ арадтаяа хамта шэн зоригтойгоор ажаллажа байна.

Үбэлэй шэмэрүүн хүйтэндэ эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр ажаллажа байһан малшадай ажаһуудалай болон культурна али бүхы эрилтэнүүдые хүсэд дүүрэнээр хангаха гээшэ угаа ехэ удхашанартай хэрэг мүн. Холын отарын хонишон гү, али үбһэ түлеэ зөөдэг механизатор, хэншье өөрэгүй, хээрэ газаа ажаллаһанайнгаа һүүлээр сүлөөтэй сагтаа сэнгэлиг хүхюунээр амархые, шэнэ газетэ, журнал уншахые, кино, зүжэгүүдые харахые, удха түгэлдэр лекци, хөөрэлдөөнүүдые шагнахые хүсэнэ. Энэ хүсэл эрмэлзэлгыень хэд дүүргэхэ ёһотойб? Нэн түрүүндэ хүдөөдэхи культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин гол гуламтань болохо—клуб, улаан булангууд, библиотекэнүүд, культбазанууд, тэндэ хүдэлмэрилэгшэд дүүргэхэ ёһотой бшуу.

Илангаяа холын отара, гүүртэнүүд дээгүүр ажалладаг малшадай культурна эрилтэнүүдыень хангаха хэрэгтэ культбазануудай ехэ үүргэ дүүргэдэг байһаниинь элитэ. Энэ талаар Сэлэнгын, Кяхтын, болон бусад аймагуудай зарим колхозуудай фермэ, бригадануудай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн культбазанууд хоёр — гурбан жэлэй урда тээ сууда гараһан, олондо мэдээжэ болоһон юм. Гэбэшье, тус аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд бүхы колхозуудайнгаа фермэ, бригадануудта, илангаяа холын фермэнүүдтэ культбазануудые эмхидхэхые оролдоногүй, һүүлэй үедэ һанаагаа амаршаһан байна. Сэлэнгын аймагта гансахан Маленковой нэрэмжэтэ болон бусад зарим нэгэн колхозуудта культбазанууд бии нэрэтэй. Зүгөөр тэндэхи олохон колхозуудай фермэ, бригадануудта культбазанууд эмхидхэгдээдүй байһаар.

Мүн Хоринии аймагай «Путь Сталина» болон бусад зарим колхозуудта һайнаар хүдэлмэрилдэг культбазанууд бии. Гэхэтэй хамта тус аймагай мүн лэ олохон колхозуудта культбазанууд түхеэрэгдээгүй, энэ хэрэгтэ тэндэхи хүтэлбэрилэгшэд хайша хэрэгээр хандана.

Иимэ байдал юу харуулнаб гэхэдэ зарим нэгэн хүтэлбэрилэгшэд эндэ тэндэ бараг, һайн культбазануудые түхеэржэ, нюдэ далдалаад, хүн зоной олоороо ажаһуудаг комплексно бригаданууд, томонууд гүүртэ, отарануудта культбазануудые эмхидхэнэгүй. Ушар имэһээ хүдөө нютагуудта культбазанууд үшөөл үсөөн байна.

Зэдын, Закаменай, Баргажанай, Түнхэнэй болон бусад аймагуудай колхозуудта культбазануудые олоор бариха тушаа хөөрэлдэһөөр үнинэй. Үнэн бодото байдалынь хараад үзэхэдэ, хооһон хубхай хөөрэлдөөнһөө ондоо ямаршье хубилалта тэндэ болоногүй. Иимэһээ дээрэ дурсагдаһан аймагуудай зарим колхозуудай малшадай культурна болон ажаһуудалай эрилтэнүүд ехэ муугаар хангагдана. Үбэлэй үедэ кино, зүжэг харахаяа, элдэб хэрэгсэлтэ зүйлнүүдээ абахаяа хэдэн километрын газарта байһан колхозой центр ошохо баатай болоно. Иимэ байдалые саашадань тэсэжэ болохогүй.

Нютагуудтахи партийна, советскэ, комсомольско организацинууд, колхозуудай правленинүүд комплексно бригада, фермэ бүхэндэ культбаза эмхидхэхэ, тэндэ культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие мүнөөнэй эрилтын ёһоор, ажабайдалтай нягта холбоотойгоор ябуулха тушаа бодото анхаралаа табиха ёһотой.

Хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхэдэг түрүү культбазануудай дүй дүршэл дээрэһээ харахада энэ хадаа манай холын отара, гүүртэнүүдэй малшадай культурнаар амарха эгээл зохид газарынь болоно ха юм. Энээндэ Хэжэнгын аймагай Бахлайтын болон Толгойн культбазануудай хүдэлмэри эли бодо гэршэнь боложо үгэнэ. Юуб гэхэдэ, эдэ культбазанууд хүдэлмэреэ түсэбэй ёһоор, удха түгэлдэрөөр ябуулна. Хараалагдаһан болзор соогоо лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ, кинокартинануудхаруулагдана.

Үдэшэ болгон малшад культбазадаа ерэжэ шэнэ һонин номуудые, газетэ, журналнуудые уншана, хүдөө ажахын темэнүүдээр хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Мүн энэ аймагай колхозуудай фермэ, гүүртэнүүдтэхи культбазануудые даагшанар өөһэд хоорондоо ябалсажа, дүй дүршэлтэйгөө танилсадаг, һайн юумэнүүдээ халан абалсажа байдаг юм.

Культбазануудай хүдэлмэриие зүбөөр, аша туһатайгаар ябуулха хэрэгтэ партийна эхин организацинууд ехэхэн үүргэтэй гээшэ.

Мүнөө нютагай Соведүүдтэ һунгалтын бэлэдхэлэй ябажа байхада олониитэ арад зоной дунда ойлгууламжын болон политическэ хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулха, һунгуулиин дүрим болон бусад документнүүдтэй һунгагшадые һайнаар танилсуулха шухала байна. Энэ хэрэгтэ хүдөөгэй клубуud, улаан булангууд, тэрэ тоодо малай гүүртэ, фермэнүүд дээгүүрхи культбазанууд ехэхэн үүргэ дүүргэхэ байна.

Республикын колхозуудта һү һаалгын ябаса тухай 1957 оной январиин 10-най мэдээн

Аймагуд	Һү һаалгын бүхыдөө дээшэлһэниинь (процентээр): Ажахын жэлэй гурбан һара 10 хоногто нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада	Һү һаалгын бүхыдөө дээшэлһэниинь (процентээр): Тэрэ тоодо 1957 оной январиин түрүүшын 10 хоногто нёдондонойхитой сасуулхада	Һү һаалгын бүхыдөө дээшэлһэниинь (процентээр): Тэрэ тоодо 1957 оной январиин түрүүшын 10 хоногойхиие 1956 оной декабриин һүүлшын 10 хоногойхитой сасуулхада	Үнеэн бүриһөө һаагдаһаниинь (килограммаар): Ажахын жэлэй 3 һара 10 хоногто	Үнеэн бүриһөө һаагдаһаниинь (килограммаар): Тэрэ тоодо 1957 оной январиин түрүүшын 10 хоногто	Үнеэн бүриһөө һаагдаһаниинь (килограммаар): Тэрэ тоодо 1956 оной декабриин һүүлшын 10 хоногто
Тарбагатайн	187,4	193,2	100	239,1	37,1	37,2
Прибайкальска	175,6	132,3	97,8	290,2	31,2	31,6
Зэдын	171,7	198,5	88,2	237,7	27,7	31,2
Мухаршэбэрэй	165,6	187,1	100	194,4	21,4	21,4
Бичурын	164,5	222,1	99,3	224,2	27,2	27,3
Сэлэнгын	161,4	169,7	98,9	270,4	35,4	35,6
Б.-Кударын	141,6	151,8	90,3	173,9	14,9	16,2
Баргажанай	161,0	158,5	94,0	136,6	12,6	13,3
Кяхтын	160,6	224,0	100,0	222,8	27,8	27,8
Иволгын	159,2	129,6	98,0	208,3	26,3	26,5
Заиграйн	157,3	165,7	111,4	145,1	18,1	17,7
Кударын	153,4	164,5	98,3	221,5	25,5	25,8
Курумканай	152,4	176,7	92,8	144,1	17,1	18,2
Кабанскын	137,2	147,7	94,0	203,3	17,3	18,1
Торнин	134,8	168,3	111,4	116,9	12,9	11,5
Яруунын	132,1	140,2	102,3	179,2	20,2	19,7
Закаменай	125,1	139,8	122,2	86,4	9,4	7,6
Хоринии	120,5	123,2	90,4	145,7	16,7	18,5
Хэжэнгын	110,2	126,0	101,1	115,6	12,6	12,3
Түнхэнэй	110,1	106,3	100,0	110,2	13,2	12,9
Ахын	94,0	187,7	100,0	32,8	1,8	1,8

Российска Федерациин министерствонүүд болон зурганууудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн

Российска Федерациин министерствонүүд болон зургаануудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн Москвада һаяхан болоо. Энэ зүблөөе КПСС-эй ЦК-гэй РСФСР-тэхи Бюро зарлаһан байгаа. КПСС-эй ЦК-гэй секретарь нүхэр Н. И. Беляев зүблөөе нээгээ. КПСС-эй ЦК-гэй декабрьска Пленумэй дүнгүүд, министерствонүүд болон зургаануудай зорилгонууд тухай КПСС-эй ЦК-гэй секретарь нүхэр А. Б. Аристов элидхэл хээ.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ болоо. РСФСР-эй Текстильнэ промышленностиин министерствын Главна управлениин начальник нүхэр Пелевин, РСФСР-эй Нютагай промышленностиин министр нүхэр Петрушев, РСФСР-эй Ой модоной промышленностиин министр нүхэр Кудрявцев, РСФСР-эй Түлишын промышленностиин министр нүхэр Прокофьев, РСФСР-эй Городской болон хүдөөгэй барилгануудай министр нүхэр Веселовский, РСФСР-эй Худалдаа наймаанай министр нүхэр Лукашев, РСФСР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министр нүхэр Болдырев, РСФСР-эй Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй промышленностиин министр нүхэр Соколов, РСФСР-эй Загаһанай промышленностиин министр нүхэр Сухорученко, РСФСР-эй Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй промышленностиин министерствын сахарна промышленностиин Главна управлениин начальник нүхэр Герасимов, РСФСР-эй Автомобильна транспортын болон шоссейнэ харгын министр нүхэр Калабухов, РСФСР-эй Коммунальна ажахын министерствын газификациин хэрэгүүдые эрхилхэ Главна управлениин начальник нүхэр Заровный, РСФСР-эй Гэгээрэлэй министрын орлогшо нүхэр Дубровина, РСФСР-эй Гол мүрэнэй флодой министр нүхэр Шашков, РСФСР-эй Хүнгэн промышленностиин министрын орлогшо нүхэр Ковальский, РСФСР-эй Мяханай болон һүнэй продуктнуудай промышленностиин министр нүхэр Смирнов, Московско областиин хлопчато-бумажна промышленностиин Главна управлениин начальник нүхэр Парнев, РСФСР-эй Госпланай түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Гашев, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Яснов зүблөөн дээрэ үгэ хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гэй секретарьнууд нүхэд П. Н. Поспелов, Н. И. Беляев зүблөөн дээрэ мүн лэ үгэ хэлэһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гэй декабрьска Пленумэй шиидхэбэринүүдые зүблөөн нэгэн дуугаар һайшаагаа. Промышленна предприяти бүхэнэй, барилга бүхэнэй арга боломжонуудые болон резервнүүдые хүсэдөөр ашаглахын, КПСС-эй XX съездын табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада Российска Федерациин министерствонүүд болон зургаанууд хамаг бүхы хүсэ шадалаа зорюулха гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад КПСС-эй ЦК-е найдуулаа.

Кабанскынхидай харюуда

1957 ондо хүдөө ажахын культурануудай баян ургаса хуряаха тухай Бичурын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой

СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ УЯЛГА

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз Охин-Булагай МТС-эй механизаторнуудтай хамта оролдосотойгоор ажаллажа, ороoho тараанай муу бэшэ ургаса хуряагаа. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 9,6 центнер тараан хуряагдажа, 1955 онойхитой сасуулхада гектар бүриһөө 3,5 центнер үлүү ехэ ургаса хуряагдаба. 4500 гектар шэниисын талмайн га бүриһөө дунда зэргээр 11 центнер, һайн ургасатай зарим полинуудай га бүриһөө 25—30 центнер ургаса хуряагдаһан байна. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 120 центнер овощиин, тиихэдэ 300 центнер капустын ургаса хуряагаабди.

1956 ондо колхоз таряа тушаалгаар гүрэнтээ саг болзортонь тоосоо. Хамта 20.600 центнер, тэрэ тоодо 8 мянган центнер тараан түсэбһөө гадуур гүрэндэ тушаагдажа, таряа тушааха түсэб 200 процент дүүргэгдэһэн байна.

1956 ондо колхоз 1,6 миллион түхэригэй олзо абажа, 1955 онойхитой сасуулхада олзо доходнай хоёр дахин дээшэлбэ. Газартаряаланһаа 900 мянган түхэригэй олзо ороо. Энээнэй ашаар колхознигуудаймнай олзо доход дээшэлбэ. Ажалта үдэр бүхэндэ 3 килограмм таряа, 2 түхэриг мүнгэ хубаахамнай.

Гэбэшье, энэ туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарнагүйбди. КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэн, Кабанскын аймагай механизаторнууд болон колхознигуудай Хандалгын харюуда бидэнэр ороoho тараанай, хартаабхын болон овощиин ургаса дээшэлүүлхэ талаар социалистическэ иимэ уялгануудые абанабди:

1956 онойхидо орходоо 12 мянган центнерээр ехэ гэхэ гү, али колхозоороо бүхыдөө 75 мянган центнер ороoho таряа хуряажа абахабди. Ороoho культурануудай тарилгын талмайн га бүриһөө дунда зэргээр 11,5 центнер, тэрэ тоодо шэниисын га бүриһөө 12,5 центнер, овёсой — 9 центнер, хара тараанай—10 центнер, хартаабхын — 100 центнер, сахарна свёклын — 150 — 200 центнер, силостэ оруулагдаха кукурузын — 150 центнер, овощиин 150 центнер ургаса хуряахабди.

Урда урда жэлнүүдтэнь ямар ургамалнуудай таригдажа байһыень харалсажа, полинууд дээрэ хүдөө ажахын культурануудые тариха гээшэ ороoho тараанай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ шухала удхашанартай байдаг. Тиимэһээ бидэнэр мүнөө жэлдэ ороoho тараанай үнэтэ культура болохо шэниисые 3500 гектар парай газар дээрэ, эртэ байхада (августын хуушаар) хахалагдаһан 1000 гектар намарай пар дээрэ тарихабди. Ороoho культурануудай тарилгын талмайн 71 процент дээрэнь шэниисэ таригдаха. Туршалга болгон, 500 гектар газар дээрэ дисковэ лущильнигуудаар хоёр дахин элдүүрилгэ хээд, һүүлээрнь хахалалтагүйгөөр ороoho тарихабди. Тэжээлэй тогтууритай һайн база бии болгохын тулада кукуруза парай газар дээрэ, мүн һайн хүрьһэтэй газарнуудта таригдаха.

1957 ондо урдань хахалагдаагүй, мүн боро газарнуудые элдүүрилжэ, һөөг бургааһа сэбэрлэжэ, 200 гектар шэнэ газар ашаглаад, шэниисэ тарихабди.

Мүнөө ябажа байгаа январь һара соо тараанай бүхы үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэжэ, тарилгын эрхим шанарта хүргэхэбди. 10 мянган центнер үрэһэеэ нара һалхинда байлган шанаржуулха, бүхы үрэһэеэ хороор угаагаад, тарилга хэхэ байнабди. Мүнөө жэлдэ имагтал нютагай эрхэ байдалда тааран үрэһэ хүрэнгөөр тарилга хэгдэхэ, 800 центнер овёсой, 500 центнер шэниисын үрэһэ хүрэнгэ һэлгэгдэхэ.

Хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдэй захалтар полинууд дээрэ 7 мянган тонноһоо бага бэшэ аргал шэбхэ гаргажа адхаха, 200 центнер үнэһэ, 300 центнер шубуунай аргал суглуулха, 150 тонно минеральна үтэгжүүлгэ зөөжэ абаха байнабди. Парай болон намарай парай бүхы полинууд дээрэ саһан тогтоогдохо, 500 гектар тараанай газар һайрамаар уһалагдаха, 200 гектар газар каналаар уһаар уһалагдаха байна.

Февралиин 1 болотор үйлэдбэриин даалгабаринуудые зохёогоод, тараанажалай бригаданууд болон звенонуудта хүргэхэбди.

Хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдэй үедэ колхознигууд болон механизаторнуудайнгаа культурно-ажаһуудалай эрилтэнүүдые һайнаар хангахын тулада мартын 1 болотор полевой стануудаа заһажа дүүргэхэбди, хоёр полевой стан шэнээр баригдаха. Полевой станууд культурна элдэб хэрэгсэлнүүдээр хангагдаха юм.

4 мянган гектар пар болон намарай пар дээрэ эртын борнойлго, мянган гектар дээрэ солоомын узуурта хабарай лущени хэгдэхэ. Парай газарнуудай хүрьһэнэй хатуу, зөөлэн байһыень, буртаг үбһэнүүдэй ургаһан, үгыень харалсан, хабарай тарилгын эхилтэр парайнгаа газарнууд дээрэ культиваци хэжэ, борнойлжо байхабди. Хабарай полевой хүдэлмэринүүдтэ эхэнэрнүүдые олоор хабаадуулхын тулада бүхы бригадануудтаа ухибүүдэй ясли эмхидхэхэ байнабди.

Хүдөө ажахын культурануудай ургасада һайн харууһа хэгдэхэ, ороoho культурануудайнгаа бүхы полинуудай буртаг үбһэ ногоое хоёр дахин түүжэ хаяхабди. Үрэһэнэйнгөө участогуудай буртаг үбһэ ногоое түүжэ хаяхаһаа гадна, элдэб холисонуудыень үгы болгохо байнабди. Пропашной болон тэжээлэй культурануудай ургасада һайн харууһа эмхидхэхэбди. Буртаг үбһэнэй ургахада механизмын хүсөөр 2—3 дахин ряд хоорондын элдүүрилгэ хэгдэхэ.

1957 ондо 3800 гектар гэхэ гү, али элдүүрилдэг газарайнгаа 35 процентыень пар болгон хахалхабди. Тэрэ тоодо мянган гектар пар нүхэр Мальцевай аргаар хахалагдаха юм. Зундаа парай газар буртаг үбһэ ногоогүй, сэбэрээр байлгагдаха.

Августын 1 болотор комбайнуудайнгаа агрегадуудые туһалбариин хүдэлмэришэдөөр хангаха, ороoho таряа, горючи болон уһа зөөжэ байха транспорт хэрэгтэй соонь бэлдэхэ байнабди. Хуряалгын эхилтэр тараанай 12 ток, саг зуура таряа хэхэ ба сэбэрлэхэ һарабшанууд бэлдэгдэхэ, тогууд болон складууд дезинфекцилэгдэхэ ёһотой. Механизированнэ хоёр ток, цементээр жэлэгдэһэн 4000 дүрбэлжэн метр талмай, хамта 21 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай хушагдамал 6 ток, 500 тонно орохо тараанай склад шэнээр баригдаха. Ургаса хуряалгын эхилтэр колхозooрoo, бригада бүхэндэ ургаса хуряаха ба гүрэндэ таряа тушааха түсэб зохёогдохо.

Ургаса хуряалга богони, агротехническэ эрхим болзорнуудта үнгэргэгдэхэ. Шэниисэ болон хабарай хара тараан хүдэлмэриин 10 үдэр соо, овёс 7 үдэр соо, хартаабха 10 үдэр соо хурлагдажа дүүрэхэ юм. Ургасаяа түргэнөөр, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряаха зорилгоор ороoho культурануудайнгаа тарилгын талмайн хахадһаа бага бэшыень амяарлан хуряахабди. Солоомо саг болзортоо тармагдажа, сомогдохо.

Үрэһэнэй болон страховой фонднуудтаа нютагай эрхэ байдалда тааран үрэһэ хүрэнгэ өөһэдтөө хэрэгтэй соонь бэлдэхэбди.

Таряа тушаалгаар саг болзортонь тоосожо, гүрэндөө хамта 180 мянган пүүд таряа тушааха, тэрэ тоодо 90 мянган пүүд таряа худалдаха байнабди.

100 гектар хоёрлогдоһон пар дээрэ сахарай свёкло таригдаха. Сахарай свёкло тариха бүхы полинууд дээрээ саһа тогтоохобди. Гектар бүридэ 10 тонно аргал шэбхэ, 2 тонно үнэһэ, 4 центнер минеральна үтэгжүүлгэ оруулан, сахарай свёкло тариха полинуудта үтэгжүүлгэ хэхэбди. Энэ культура тариха парайнгаа газарнуудта шииг нойто тогтоохо зорилгоор хабарай эртын борнойлго хэхэ, тиигээд 3—4 үдэр соо үрэһэеэ тарижа дүүргэхэ байнабди. Түрүүшын 2 намаагай гарахалаар захалаад, 4—5 үдэр соо ряд хоорондын газарые зөөлэрүүлжэ, 10—12 үдэр соо эшэнүүдыень шэнгэрүүлжэ дүүргэхэбди. Сахарай свёклын эшэнүүдэй ургажа захалхаһаа хойшо 25 үдэр соо бүхы эшэнүүдыень шалгажа дүүргэхэбди. Свёклын рядуудай шорой обоололсон, газарайнь хүрьһые 2—3 дахин зөөлэрүүлхэ байнабди.

Ороoho тараанай ургаса хуряалгын захалтар сахарна свёклын ургасада харууһа хэхэ бүхы гол хүдэлмэринүүдээ дүүргээд, малтажа абтаха болоторнь буртаг үбһэ ногоогүйгөөр байлгахабди.

Иигэжэ бидэнэр Ростовско областиин, мүн Кабанскын аймагай механизаторнууд болон колхознигуудай уряатай танилсаад, харюудань энэ жэлдэ ороoho тараанай болон бусад культурануудай үндэр баян ургаса хуряахын түлөө шангаар тэмсэхэ гэжэ шиидэбэбди. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхын түлөө манай колхознигууд бүхы оролдособо гаргаха.

Колхознигуудай гэшүүдэй хамтын суглаанай даалгабаряар гар табигшад: Г. Рузанов, колхозой түрүүлэгшэ, **И. Кожевников,** парторганизациин секретарь, **В. Денисов,** агроном, комплексно бригадын бригадирнууд **Е. Алексеев, М. Герасимов, Е. Афанасьев, Я. Алексеев, М. Коробенкова.**

Вэнгриин, Хитадай, Советскэ Союзай коммунистическэ ба хүдэлмэришэнэй партинуудай болон правительствонуудай түлөөлэгшэдэй Москвада уулзаһан тухай

МЭДЭЭСЭЛ

Венгриин Хүдэлмэришэнэй Социалистическэ партиин болон Венгриин Хүдэлмэришэн-Таряашанай Революционно правительствын, Хитадай Коммунистическэ партиин болон Хитадай Арадай Республикын правительствын, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин болон Советскэ правительствын түлөөлэгшэд январиин 10-да Москвада уулзаба.

Эдэ гурбан оронуудай коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай хоорондын холбоо барисаае үргэдхэн бэхижүүлхэ тухай, ахадүү ёһоной хани харилсаае саашадань хүгжөөхэ тухай, тэрэшэлэн мүнөөнэй уласхоорондын байдалай шухала асуудалнууд тухай партиин болон правительствонуудай түлөөлэгшэд хөөрэлдөө.

Зүбшэн хэлсэһэн асуудалнуудаараа нэгэн һаналтай байһыень зүблөөндэ хабаадагшадай хани халуун байдалда үнгэрһэн уулзалга харуулба. Гурбан оронуудай хоорондын политическэ, экономическа, культурна харилсаа холбооо үргэдүүлэн хүгжөөхөөр, социалистическэ лагериин эбдэршэгүй бата нэгэдэлые һулаaруулха гэһэн бүхы һэдэлгэнүүдтэ эрид шууд харюу үгэжэ, бүхы социалистическэ гүрэнүүдэй хоорондын ахадүүгэй ёһоной хани барисаае саашадань хүгжөөн бэхижүүлхээр эрид шиидэнхэй байһанаа эдэ партинууд болон правительствонуудай түлөөлэгшэд элишэлэн мэдүүлээ. Коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинууд саг үргэлжын, нягта холбоотой болохо. Революционно марксистска партинуудай ажал-ябуулгын бата бэхи үндэһэ һуури болгошо марксизм-ленинизмын агууехэ һургаалда, пролетарска интернационализмын гол ёһонуудта энэ холбооль үндэһэлдэг байна.

Венгриин Арадай Республикын Хүдэлмэришэн-Таряашанай Революционно правительствын болон Венгриин Хүдэлмэришэнэй Социалистическэ партиин делегациин СССР-тэ ерэһэнтэйнь дашарамдуулан обед болобо

Венгриин Арадай Республикын Хүдэлмэришэн-Таряашанай Революционно Правительствын болон Венгриин Хүдэлмэришэнэй Социалистическэ партиин делегациин ерэһэнтэй дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумдэ январиин 10-да обед болобо.

Хүдэлмэришэн-Таряашанай Революционно Правительствын Премьер-Министр, ВСРП-гэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Я. Кадар болон Хүдэлмэришэн-Таряашанай Революционно Правительствын Гүрэнэй министр, ВСРП-гэй гүйсэдкомой гэшүүн нүхэр Д. Марошан, КНР-эй Гүрэнэй соведэй Премьер нүхэр Чжоу Энь-лай, КНР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшо нүхэр Ван Цзя-сян, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүд нүхэд Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, В. М. Молотов, М. З. Сабуров, М. А. Суслов, Н. С. Хрущев болон КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат Д. Т. Шепилов обедтэ байлсаа.

Обедэй үедэ хани ёһоной хөөрэлдөөн болоо. Хани халуун оршон байдалда обед үнгэрбэ.

КНР-эй Правительственна делегаци Москваһаа Варшава мордобо

Польшын Правительствын уряалаар, Хитадай Арадай Республикын Гүрэнэй соведэй Премьер Чжоу Энь-лай хани ёһоор айлшалан, январиин 11-нэй үглөөгүүр Москваһаа Варшава мордобо. Премьерэй орлогшо Маршал Хэ Лун, Хитадай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй секретариадай гэшүүн КНР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшо Ван Цзя-сян, мүн тэдэнтэй сугтаа ябалсаһан хүнүүд ба Хитадай журналистнууд «ТУ-104» самолёдоор Чжоу Энь-лайтай хамта Польша мордоо.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр Д. Т. Шепилов, КНР-һээ СССР-тэ байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол П. Ф. Юдин ба бусад Внуковска аэродромһоо айлшадые мордохуулаа.

СССР-тэ байдаг Хитадай Арадай Республикын Онсо, Бүрин эрхэтэ Посол Лю Сяо, сэрэгэй атташе генерал-лейтенант Хан Чжэн-цзи, Польско Арадай Республикын хэрэгүүдээр СССР-тэ байдаг Саг зуурын Этигэмжэтэ Ю. Банак, Польшын сэрэгэй атташе полковник И. Ковальский айлшадые мүн лэ үдэшэлсөө.

КНР-эй Правительственна делегаци Будапештһээ Москвада бусаха юм.

Пекиндэ байдаг Польско Арадай Республикын Посол С. Кирилюк һамгантаяа, мүн Польшын хэблэлэй түлөөлэгшэд КНР-эй Правительственна делегацитай хамта Варшава мордолсоо. (ТАСС).

Түрүү хүнүүд һунгуулиин окружной комиссида дэбжүүлэгдэнэ

Манай республикын городууд болон хүдөө тосхонуудта ажалшадай депутадуудай городской, аймагай, районно Соведүүдтэ һунгалтада бэлэдхэлэй хүдэлмэри эхилээд, үргэнөөр ябажа байна. Үргэн олон һунгагшадай ажалай, политическэ эдэбхи үүсхэл дэбжэнэ. Партийна организацинууд арад зоной дунда ябуулдаг ойлгууламжын хүдэлмэриие бүри һайжаруулжа байна.

Улан-Удын предприятинууд болон эмхи зургаануудай коллективүүд городской болон районно Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиин окружной комиссинуудта хэдэн зуугаад үйлэдбэриин түрүүшүүлые, албахаагшадые, наукын ба искусствын түлөөлэгшэдые дэбжүүлжэ байна.

Улан-Удын судна заһабарилгын заводто суглаан боложо, ажалшадай депутадуудай городской болон районно Соведтэ һунгаха һунгалтын окружной комиссида түлөөлэгшэдые эльгээхэ асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Судна заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд суглаан дээрээ эрхим формовщик Иван Андреевич Беляевые, слесарь Анатолий Прокопьевич Федоровые, мүн бусад түрүүшүүлые окружной комиссида дэбжүүлээ.

Судна заһабарилгын заводой партийна организациһаа хүдэлмэришэд-коммунистнууд Николай Иванович Васильев, Станислав Дмитриевич Дурнов гэгшэд дэбжүүлэгдэһэн байна.

Заводой комсомольско эхин организациһаа котельнэ цехын мастер Анатолий Ровенский, котельщик Владлен Бирюков ба бусад комсомолецууд һунгалтын комиссинуудта дэбжүүлэгдээ.

Городой ГЭС-эй партийна эхин организаци котельнэ цехын эрхим мастер Николай Андреевич Казанцевые, электроцехын мастер Анатолий Федорович Анфиногеновые, Мария Ильинична Кравцовае, лаборант Нина Денисовна Михайловае һунгуулиин окружной комиссинуудта дэбжүүлһэн байна.

* * *

Бурмонкоопсоюзай партийна организаци һунгалтын городской окружной комиссида Иван Дмитриевич Пановые нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ. Нүхэр И. Д. Панов гражданска дайнай үедэ улаан партизанаар ябаһан юм. Нүхэр И. Д. Пановой 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан 1956 оной ноябриин 30-да РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум Хүндэлэлэй грамотаар шагнаһан байна. Мүн һунгалтын окружной комиссида үнинэй коммунист Давид Абрамович Мисилевич, пенсионер Василий Евграфович Андрианов дэбжүүлэгдээ. Бурмонкоопсоюзай ДОСААФ-эй эхин организациһаа Андрей Максимович Татаринов, правлениин хүдэлмэрилэгшэдэй коллективһээ Борис Васильевич Балдынов, комсомольско эхин организациһаа Матвей Мордаев, Геннадий Подойницын, Мария Торонова, Любовь Борисова гэгшэд окружной комиссида дэбжүүлэгдээ.

* *

ИВОЛГА. Аймагай болон сомоной Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиин окружной комиссида Иволгын аймагай ажалшад түрүү хүнүүдээ дэбжүүлнэ.

Аймагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтын Улаан-Иволгын окружной комиссида «Коминтерн» колхозой 3-дахи комплексно бригадын бригадир Дмитрий Гырылов, колхозой эрхим һаалишан Софья Гомбоева, мүн колхознигууд Вамбуев, Бадмацыренов, Бадариева гэгшэд дэбжүүлэгдээ.

Гадна, һунгалтын окружной комиссинуудта аймагай эдеэ хоолой комбинадай түрүү хүдэлмэришэд Султим Гомбоевич Бунеев, Мария Никандровна Дунаева, аймагай врач Людмила Николаевна Гашина, БМАССР-эй һургуулиин габьяата багша Лодон Линховоич Линховоин, багшанар Юрий Николаевич Миронов, Галина Елизарьевна Буркова гэгшэд, хүдөө ажахын залуу мэргэжэлтэд Владимир Фомич Михайлов, Тамара Александровна Бурденюк, Геннадий Михайлович Мальцев ба бусад дэбжүүлэгдээ.

Ажалшадай депутадуудай Иволгын сомоной Соведтэ һунгаха округуудай тоо урдахи һунгалтада 27 байһанаа мүнөө 31 болоо. Һунгалтын окружной комиссинуудта 93 хүн дэбжүүлэгдэбэ.

Иволгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозһоо окружной комиссида Ц. Цыренгармаева, Ц. Базарова, Б. Эрдынеев гэгшэд дэбжүүлэгдэһэн байна.

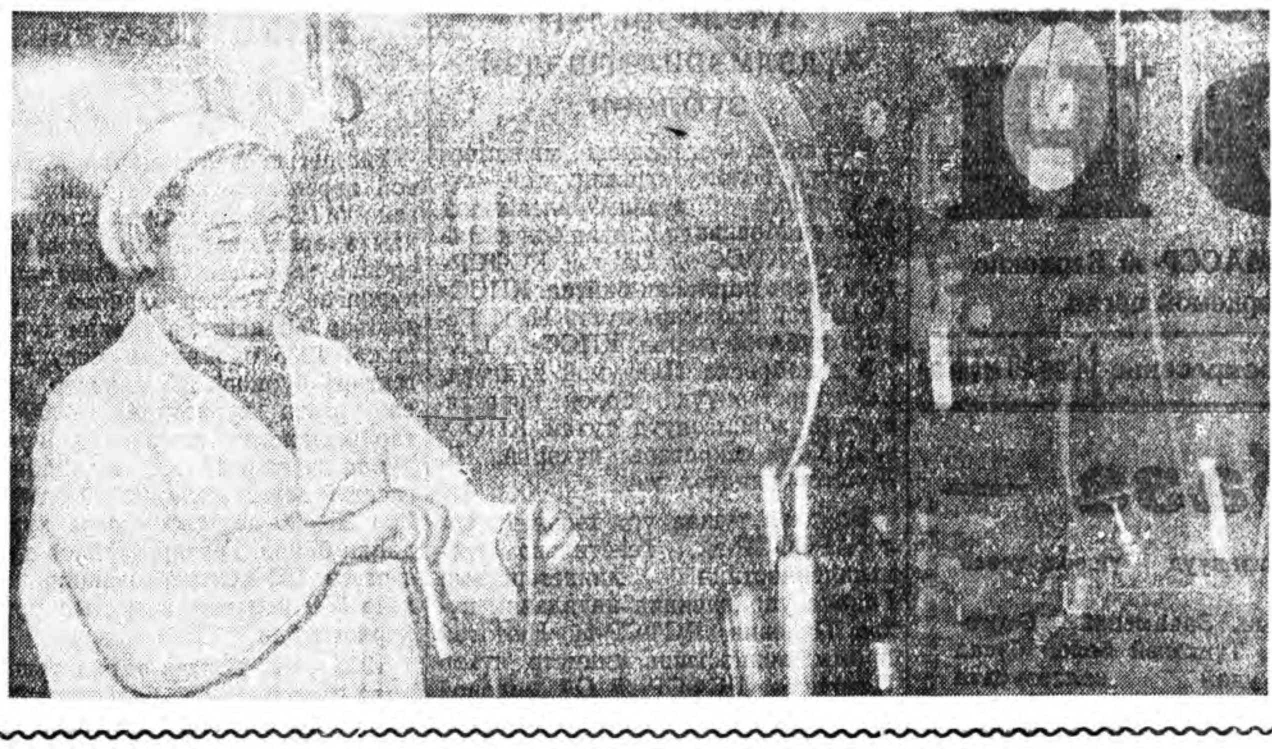
Ажалшадай депутадуудай аймагай Соведтэ һунгаха һунгуулиин 34 округ энэ жэлдэ байгуулагдаа, һунгалтын окружной комиссида хамтадаа 170 хүн дэбжүүлэгдээ.

Хүдөө бэшэгшэдэй семинар

«Бурят-Монгольская правда», «Сталинец» гэжэ аймагай газетын үүсхэлээр хүдөө бэшэгшэдэй семинар Яруунада һаяхан үнгэргэгдэбэ. Семинарта ханын газетэнүүдэй редакторнууд мүн лэ олоороо хабаадалсаа. Семинарта хабаадалсагшад аймагай газетын харюусалгата секретарь нүхэр Гантимуров, «Бурят-Монгольская правда» газетын түлөөлэгшэ нүхэр Щекотов гэгшэдэй элидхэлнүүдые шагнаһан байна.

— Аймагайшье болон республикын газетэнүүд өөһэдынгөө хуудаһануудта хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, илангаяа малшадай байра байдалые муугаар харуулна,— гэжэ хүдөө бэшэгшэд Гуруев, Павлов гэгшэд шүүмжэлбэ,—Тэрэшэлэн аймагай хүтэлбэрилэгшэд өөрынгөө орган болохо «Сталинец» газетэдээ статьянуудые үсөөн бэшэнэ гэжэ үгэ хэлэһэн нүхэд шүүмжэлээ. Семинар дээрэ хамтадаа арба гаран хүн үгэ хэлэһэн байна.

★ РЕСПУБЛИКЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДТА ★

ГАЛУУТА-НУУРАЙ БАРИЛГАШАД

Гусиноозерск — республикымнай эгээл залуу городуудай нэгэн юм. Энэ городой сэб ҫэхэхэн үргэн үйлсэнүүдээрнь ябахадаа, аб адлихан хэдэн дабхар гэрнүүдые харахадаа һайшаан баясамаар байдаг. Үндэр сагаан эдэ гэрнүүд рудоуправлениин барилгашадай гараар бүтээгдээ. Гансахан үнгэрэгшэ жэлдэ хоёр дабхар 5 гэр, хүүгэдэй сад ашаглалгада оруулагдаа. Мүнөө энэ городой эгээл һайхан шэмэг болохо шахтернуудай клубай барилга дүүрэжэ байна.

Жэл ерэхэ бүри ургажа байгаа тус городой барилганууд хэлэгдэһэн эдэ гэр байрануудаар хизаарлагдана бэшэ, харин городой зүг бүхэндэ барилгын крануудай хүдэлжэ байхань харагдана, шэнэ шэнэ кварталнуудай һуури табигдана.

Рудоуправлениин барилгашад зургаадахи табанжэлэй түрүүшын жэлдэ амжалтатайгаар хүдэлмэрилжэ гараа. Тэдэнэр ноябрь һарада барилга хэхэ жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэһэн байха юм. Һүүлээрнь жэлэй эсэс болотор үшөө нилээд барилга хэгдээ. Иимэ амжалта хайшан гээд туйлагдааб гэхэдэ, бүхы барилгашад (шулуушад, штукатурнууд, шэрдэгшэд) үйлэдбэридөө ажалай түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэһэн байна. Нёдондо жэлэй май һара болотор управлениин барилгашад жэжэхэн бригадануудһаа бүридэдэг байгаа. Жэшээнь, шулуушадай бригада гансахан гэрэй торхонуудые бодхоодог, штукатуршад шулуушадайнгаа гэрэй торхые бэлэн болгохыень хүлеэгээд лэ байдаг һэн. Май һарада ороной түрүү барилгашадай жэшээгээр, томодхогдоһон комплексно бригадануудые бүридхэхэ гэжэ шиидэгдэһэн байгаа. Тиин клубай барилга дээрэ нүхэр Ветошниковой хүтэлбэри доро тиимэ бригада эмхидхэгдээ һэн. Тэрэ бригададань шулуушад, модошо дархашуул, штукатурнууд болон бусад мэргэжэлтэд оролсоһон байха юм.

Түрүүшээр зарим хүнүүд иимэ бригадын аша үрэ ехэтэй байһандань үнэншөөгүй байгаа. Теэд барилгын бүхы хүдэлмэриие нэгэ доро ябуулаад байхада, ажалай бүтээсын эрид дээшэлхэ байһаниинь түрүүшын 10 үдэр соо эли болоо. Бригадын гэшүүд тус аргын һайн байһаниие мэдэхэдээ, хүдэлмэридөө эдэбхи үүсхэл ехээр гаргадаг болоо.

— Нэгэтэ иимэ ушар болоһон юм,—гэжэ барилгын управлениин начальник нүхэр Черныш хөөрэбэ.—Хирпиисын дуталдахада тэрэ бригадаяа хоёр хуби болгон таһалха гэлсээбди. Тиихэдэмнай бригадын гэшүүд оройдоошье зүбшөөгөөгүй. Хирпиисын бии болотор бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэриие хуу хээд, һүүлдэнь хирпиисын асарагдахада гэрэйнгээ ханые тон богонихон саг соо дууһажархёо бэлэй.

Мүнөө барилгымнай управлениндэ тиимэ комплексно бригаданууд олон болонхой. Тэдэнэй дунда Альберт Моисеевич Игумновай бригада ажалай эрхим жэшээ харуулна. Барилга хэхэ графигаа үдэр бүхэндэ үлүүлэн дүүргэнэ. Ажалай бүтээсын дээшэлхэтэй хамта бригадын гэшүүдэй салин хүлһэшье дээшэлнэ. Урдань үдэр соо гушаад түхэриг олодог һаа, мүнөө дүшэ гаран түхэриг хүн бүхэн олодог болонхой.

Иимэ бригадануудай эмхидхэгдэһэнэй ашаар мүнөө мэргэжэлтэд бүхэн урдынхидаал адли гансал өөрынгөө урдахиие хараад лэ ябахагүй, хайшан гээл һаа барилгаяа хараалагдаһан саг соонь заатагүй дүүргэхэмнайб гэһэн нэгэл хүсэлэнтэйгөөр ажаллана бшуу.

Барилгын хүдэлмэриин өөрынь үные химдаруулхын зорилгоор шухала хэмжээн абтана. Бригадирнууд элдэб жэжэ хүдэлмэринүүдтэ наряд бэшэхэсэ болижо, тэдэниие узловой, ехэ хүдэлмэритэй сугтань бүтээдэг болоо. Жэшээнь, урдань сонхын колодо һуулгаһан хүндэ тиимэ юумэ хээ гэһэн наряд бэшэгдэдэг байгаа. Мүнөө тэрэ хүдэлмэри тиигэжэ амяарлагдахаяа болёо, гэрэй хана бодхоогдоходоо сонхынь колодо һуулгагдаһан байха ёһотой гэжэ тоолодог болонхой. Комплексно бригада иимэнүүд хүдэлмэриие нэгэ доро ябуулна ха юм.

Эдэ комплексно бригаданууд һүүлэй үедэ ажахын тоосоондо оруулагдажа байна. Тэрэнэй ашаар барилгашад машина зэмсэгүүдээ ашаг ехэтэйгээр хэрэглэдэг, барилгын материалнуудые гамтайгаар гаргашалдаг болоо. Иимэ хэмжээнүүдэй абтаад байхада управлениин барилгашад үнгэрэгшэ жэл соо 700 шахуу мянган түхэриг гүрэнэй мүнгэ арбилжа шадаа.

Галуута-Нуурай барилгашад оронойнгоо түрүү барилгашадай жэшээгээр хабсаргагдамал түмэр бетон хэрэглэдэг болобо. Тэдэнэр өөһэдынгөө түхеэрэлгэдэ шлако-бетонно плитэ, гэшхүүрэй, бетонно балкануудые бүтээнэ. Энэ жэлдэ барилга дээрэ индустриальна аргые бүри үргэнөөр хэрэглэхэ аргатай. Тэрэшэлэн барилгада хэрэглэгдэхэ түмэр-бетонно зүйлнүүдые бүтээдэг полигоной түхеэрэлгэ дүүргэгдэхэ байна. Тиихэдэ механическа цех, гараж, шабар худхаха узел, модо дархалалгын комбинат баригдажа эхилхэнь.

Иигэжэ Галуута-Нуурай рудоуправлениин барилгашад зургаадахи табанжэлэй хоёрдохи жэлдэ бүри ехэ амжалта туйлахын тулада социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байна. Барилгашан бүхэн хүдэлмэридөө түрүү дүй дүршэл хэрэглэн, шахтернуудай городые бүри гоё һайхан болгохын түлөө оролдоно.

Т. Семенов.

Мяха-консервын комбинат үнгэрэгшэ жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргээ. Комбинадай коллективэ зургаадахи табанжэлэйнгээ хоёрдохи жэлэй даалгабариие болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэнэ. Стерилизатор Анна Степановна Ефимова 1943 онһоо хойшо консервын заводто хүдэлмэрилнэ. Нүхэр Ефимова арба гаран жэл соо хүдэлмэрилхэ зуураа ехэ дүй дүршэлтэй болонхой, заводой эрхим хүдэлмэришэдэй нэгэн юм. (Дээдэ тээхи зүүн гартахи зураг).

Улан-Удын мебельнэ фабрика мүнөө жэлдэ мебель үйлэдбэрилгые хоёр дахин ехэ болгохо юм. Фабрикын хүдэлмэришэн Мария Никифоровна Шильникова үдэрэйнгөө даалгабариие 140—150 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Хоёрдохи зураг дээрэ нүхэр Шильникова хүдэлмэрилжэ байна.

Механизированнэ шэлэй завод 1956 оной түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ. Заводой хүдэлмэришэд шэнэ жэлһээ хойшо ажалай үшөө үндэр бүтээсэ туйлаа. Шэл отололгын ба хайрсалалгын цехын хүдэлмэришэн Иван Данилович Гелымей халаан бүриингөө нормые 180 процент дүүргэнэ. Һүүлшын зураг дээрэ нүхэр Гелымей шэл хайрсаглажа байна.

А. Мантаевай фото.

2. ЭДЭБХИТЭ АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШЫН ҮРЭ

(Замай тэмдэглэл*)

Малшадай захяа

Сарьдаг уулын саанаһаа үглөөнэй наранай үндыжэ гараһаар үнихэн болодүй байтарнь Хүрьсэлэгэй фермэһээ бусаа һэмди. «Республикынгаа центр руу захиха захяатай гүт?» гэжэ һаалишадта ябаха дээрээ хандаабди.

— Үдэшэндөө яһала сүлөөтэй байдагбди. Теэд малшадта зорюулагдаһан концерт үнинэйшье радиогоор дамжуулагданагүй. Маанадаа бү мартыт, холо захынште фермэдэ һаа, концертыетнай шагнаад лэ байхалди гэжэ радио дамжуулдаг нүхэдтэ манай захяае хүргыт,—гээд һаалишадай нэгэниинь харюусаба.

Энэ фермынхид республикымнай үнэхөөр эгээл баруун захын, эгээл холын малшад ха юм. Эндэһээ баруулжаа хоногшын газарта ябаадхихада ондоо нютаг—Тубын область болохо байна.

— Баһа артистнуудай эндэмнай ерэдэг һаань, ямар ехээр баярлаха һаабибди,—гээд һаалишан Сеня энеэбхилнэ.

Арадай артист Цырен Лобсанович Хоборков нэгэтэ эндэ ерэжэ, бурят-монгол дуунуудаа гоёор дуулажа, колхознигуудые ехэтэ һонирхуулһан байгаа. Тэрэ гэһээр хэдэн жэлэй үнгэрбэшье, ахынхид энээн тухайда мүнөө хүрэтэрөө мартадаггүй. Артистнүүд манай эндэ ерэжэ, бэлиг шадабаряа харуулхаяа, сэдьхэл зүрхыемнай баясуулхаяа яана гээшэб гэжэ тэдэнэр мүнөө хүрэтэрөө хөөрэлдэжэ байдаг.

«Захяаетнай хүргэхэ газартань хүргэхэбди» гэжэ найдуулаад, тэндэһээ бидэнэр мордобобди.

Хара Хужар

Энэ нютаг иимэ нэрэтэй юм. Хабсагай шулуун эрьетэй хурдан түргэн Аха голой гэнтэ хотид гэһэн тээһээ захаяа абажа, үргэлжэлһэн жэгдэ бишыхан талмай хойто хормойгоороо хабсагай үндэр хадые ахадхана. Эгээл эндэ «Улаан малшан» колхозой центр.

Олохон жэлэй туршада аймаг соогоо энэ колхоз эгээл гээгдэнги байгаа. Адуу малайнь ашаг шэмэ тон бага, үнгэрһэн хоёр гурбан жэлэй саада тээ үнеэн бүриһөө дунда жэшээгээр 100 литр хүрэхэгүй һү һаадаг, хонин бүриһөө миил 0,5 килограмм нооһо хайшалжа абадаг байгаа. 1955 он хүрэтэр эндэ малай байха нэгэшье байра баригдаагүй юм. Ажалта үдэртэ зарим жэлдэ нэгэ түхэриг хүрхэгүй мүнгэн хубаагдадаг һэн. Түрүүлэгшэ эндэ жэл бүхэндэ шахуу һэлгэгдэдэг байгаа. «Улаан малшанда» түрүүлэгшэ боложо үзөөгүй хүн Ахада үсөөн байха ёһотой» гэжэ наадаша нэгэ хүн манда хэлэбэ. Теэд юун дээрэһээ колхоз иимэ ехэ гээгдэлдэ ороһон байгааб?

Энэ асуудалда элдэб харюу үгтэдэг юм. «Бирахагүй түрүүлэгшэнэр тохёолдодог байгаа» гээд нэгэ заримань хэлсэдэг. «Партиин айком, аймгүйсэдком энэ колхоздо өөдтэй туһаламжа үгэдэггүй байгаа» гээдшье баһа хэлсэдэг.

Баһа нэгэ иимэ шалтагаан тухайда мартажа болохогүй. Урдань Уставай ёһоор колхозно бүлэ бүхэн эндэ 5 толгой хүрэтэр үнеэ, 30 толгой хүрэтэр хони, 1 мори, 5 гахай өөртөө бариха эрхэтэй байгаа. Энэ ушарһаа олонхи колхознигууд өөһэдынгөө хубиин ажалда һамаараад лэ, харин хамтынгаа ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ һаналаа табидаггүй һэн. Эгээл энэ ушар тус колхозой гээгдэлдэ ороһон шалтагаануудай нэгэниинь байба ха.

Нийтын адуу малай үүлтэрые һайжаруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, тэжээлэй бата бэхи база байгуулха гэхэ мэтэ гол асуудалнууд оройдоо шиидхэгдэдэггүй байгаа бшуу.

Адуу малдаа гүйсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэхэ сабшалантайшье һаа, газараа олон жэл соо һайжаруулжа шадангүй байшоо.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ тухай парти, правительствын түүхэтэ шиидхэбэринүүд гаргагдажа, эгээл энэ гээгдэнги колхозой ажабайдалдашье һүүлэй үедэ горьтойхон хубилалтанууд боложо эхилээ. Колхозые эмхидхэлэй-ажахын талаар саашадань бэхижүүлхэ зорилгоор хэдэ хэдэн хэмжээ-ябуулганууд абтаһан байна. Үргэн нийтынгээ суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, колхознигууд нэн түрүүн Уставаа шэнэдхэн баталаа.

— Тэжээлэй бата бэхи база байгуулжа шадаагүй һаа, малаа амжалтатайгаар хүгжөөжэ бирахагүй байнабди,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Доржо Соктонович Унжуев хөөрэнэ.—Сабшалангаа уһалха, утэгжүүлхэ болонобди. Гансахан буртаг боролжоёо һайтар сэбэрлээ һаа, сабшалангаа мянган гектар хүрэтэр һаядаа үргэдхэхэ байнабди. Тиигэжэ шадахашьебди.

Доржо Соктонович хэдэн жэлэй туршада колхозойнгоо бухгалтер байжа, колхозой экономикые һайнаар шудалһан байгаа. Тиин олоной ажалые Доржо Соктоновичын хүтэлбэрилхэдөө ядахагүй, дүйтэй бэрхэ байһые колхознигууд хёрхоор ажаглаадхиһан байгаа. Хоёр жэлэй саада тээ Доржо Соктонович энэ колхозой түрүүлэгшээр һунгагдажа, нийтынгээ ажахые эрхилхэдээ, эдэбхитэй хүтэлбэрилэгшэ байһанаа харуулаа.

Нэн түрүүн колхозой ажалай эмхидхэл нилээд һайжаруулагдаа. Ажалай журам эбдэдэг гү, али нормоёо дүүргэдэггүй хүн мүнөө колхоз дотор байхагүй.

1956 онһоо эхилжэ, малай байра һайса баригдаа. Барилгын саг үргэлжын бригада 6 хүнһөө эмхидхэгдэжэ, 100 үнеэнэй байха байра, малшадай байха 4 гэр үнгэрэгшэ жэлдэ баряа. Гадна, 300 толгой хонинной байха байра баригдажа дүүргэгдэжэ байна. Үшөө 100 үнеэнэй байха, 200 хониной байха байра, малшадай байха хэдэн гэрнүүд ерэхэ намар болотор эндэ баригдаха юм.

Үнгэрэгшэ жэлэй январьһаа эхилжэ, һара бүхэндэ колхознигуудта мүнгөөр аванс үгтэдэг болоо. Һарадаа ажалта үдэртэ 1—2 түхэриг хубаагдадаг. Харин мүнөө жэлэй тоосооной дүнгүүдэй ёһоор колхознигууд ажалта үдэр бүхэнэй 3 түхэриг 50 мүнгэ абаха болобо.

Ямар нэгэн колхозник хэр магад ажал хэжэ шадахаяа болёодхибол, колхоздоо хэды шэнээн жэл хүдэлмэрилһэн байгааб, тэрэнэйнгээ жэшээгээр мүнөө колхозойнгоо шэнэ Уставай ёһоор энэ жэлһээ эхилжэ пенси абаха болобо. Гадна, колхознигууд жэл соогоо хоёр долоон хоногой амаралта абаха болонхой. Нарайлха эхэнэрнүүдтэ түрэхэһөөнь урид 56 хоногой, мүн һүүлээрнь 56 хоногой амаралта үгтэхэ болобо.

Мүн туһаламжа үгэхэ тусгаар касса колхознигууд эмхидхэбэ. Жэл соо олдоһон мүнгэн олзо доходойнгоо 1 процентые, натуральна олзынгоо 2 процентые колхоз энэ кассадаа оруулдаг болобо. Тиихэдэ кассын гэшүүн боложо орходоо колхозник бүхэн 25 түхэриг мүнгэ оруулха, тиигээд саашадаа жэл бүхэндэ 10 түхэриг түлбэри түлэхэ юм. Энэ кассада мүнөө 5 мянга гаран түхэриг сугларба. Энэ касса колхознигуудта туһаламжа хүргэдэг юм.

Ангууша Дамдин

Ахын суута ангуушадай нэгэн Дамдин Сыбденовтэй энэ колхоздо золгобобди. Энэ дундуурша наһатай, хүдэр багжагар хүн байба. Үгөөр үсөөн хүн байһыень Дамдин Сыбденовтэй танилсаһаар мэдэбэбди. Тэрэ хори гаран жэл агнуурида ябана. Теэд энэ саг соо хэды шэнээн баабгай, хэды булга, ямар ан бариһанаа манда абаһаар хэлээд орхихогүй байба.

— Мүнөө оройдоо 8 булга, 100-гаад хэрмэ бар яаб, олзын наашалаа һаань, үшөөшье олоор баригдажа болохо байгаа,—гээд ангууша Дамдин үг маг гэбэ.

Дамдин Сыбденов.

Агнуури тухайда, колхозой ангуушад тухайда Доржо Соктонович Унжуевтаяа хөөрэлдэһөөр байтарнай һүниин тэн ойртошобо...

Хайнаг

— Манай эндэ хайнаг үнеэнһээ һү шэмэ ехээр лэ абтаха гээшэ,— гэжэ түрүүлэгшэ хөөрэбэ.

Бурят үүлтэрэй үнеэндэ һарлаг буха табигдажа, абтаһан түл хайнаг үнеэн болодог юм. Тиин манай бурят үүлтэрэй үнеэнһээ хайнаг хэдэн ондоо илгаатай. Нэгэдэхеэр, хайнаг гээшэ ехэ шэрхи, ямаршье хүйтэндэ даарахагүй, хээрэ хоноходоо ядахагүй, түхэрсэн үбэлдөө бэлшээридэ ябажа, ондо ородог байха юм. Гадна, хайнаг үнеэнэй һүн бурят үүлтэрэй үнеэнэй һүнһөө хоёр дахи шахуу ехэ тоһолиг байдаг. Зарим хайнаг үнеэд жэл соогоо 900—1000 литр хүрэтэр һү үгэдэг юм. Һүнэйнь тоһолигые хараада абаха болоо һаа, 2 мянган литр һү һааһантай тэн болоно бшуу.

Зүгөөр һайн үнеэн болохо түл хайнаг малһаа гарадаггүй байха юм. Яахадаа тиимэб? Энэ асуудалда мэргэжэлтэдшье тодорхой харюу үшөө үгэдэггүй. Тиигэбэшье хайнаг үнеэн 30 наһа наһалдаг. Энэ үе соогоо нэгэ хайнаг 25—27 тонно хүрэтэр һү үгэжэ болохо байна. Тиихэдэ хайнаг үхэрэй мяхан тон һайн шанартай байдаг. Мүнөө «Улаан малшан» колхоздо 50 гаран толгой хайнаг үнеэд, мүн 800-гаад һарлагууд бии юм. Һарлаг гээшэмнай баһал шэрхи, хүдэр мал ха юм. Һарлаг үнеэн бурят үүлтэрэй үнеэнһээ ямаршье дутуугүйгөөр һү, мяха үгэдэг. Һарлаг бухые абаха болоо һаа, тонно хахадай ашаа тээдэг машинаһаа жаахашье бага бэшэ ашаа жүдхөөд ябажа шадаха юм.

Тиин эндэхи колхозууд һарлаг хайнагуудые үсхэбэрилхэһөө гадна, мүн нютагай бурят үүлтэрэй малые олоор үсхэбэрилхэ, тэрэнэйнгээ үүлтэрые саашадань һайжаруулха зэргэтэй. Тиигэжэ шадабал, малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ болоно.

Ц. МИТЫПОВ.

*) Үргэлжэлэл. Эхининь манай газетын январиин 8-най номерто.

Мэргэжэлтын зүбшэл

Туғаллаха үнеэдые зүбөөр харууһалха

Мүнөө үедэ аймагай колхозуудай ферманууд дээрэ туғалнууд олоороо абтажа байнхай. Шэнэ түлые эгэшье гарза хоролтогүйгөөр, бүтэн бүтэнөөр түлжүүлхэ гээшэ һаалишадай, туғалшадай нангин уялга болоно.

Тиин, бидэ мэргэжэлтэдэй фермэ, гүүртэ дээгүүр ябахада, һаалишад, туғалшад элдэб асуудалнуудые һурадаг.

— Яахадаа, юун дээрэһээ болоо, өөдэгүй, һариг туғал гаранаб, мар ушарһаа боложо, түрэһөөр дааншье болонгүй зарим туғал эшэжэ эхилдэг, үнгэрхэдөө үхэдэг юм,—гэһэн асуудал олон ушара табигдадаг байна. Тиимэһээ энэ асуудалда иимэ харюу үгэжэ болоно.

Туғаллаха үнеэдэ һаалишадай аг соонь (туғаллахаһаань хоёр һара урид) шэргээдэггүй гү, али шэргэһэн үнеэдэ туғаллатарнь буса эдеэлүүлһэнһээнь тамир муугай туғал гаража, шэщэдэг байна. Эхэнхидээ туғаллаха үнеэдынь һүүлай үнеэдтэй суг эдеэлдэг, гадаагуур байлгагдажа, бага зэргэ үбһэ, солоомо хүртэлсэдэг байха юм. Силос бүри үгтэхэеэ болидог. Энэ тон буруу. Имагтал туғалай эхэ соогоо байха үедэ, тэрэнэй амидарха, түлжэхэ хэрэгтэ зорюулжа, үнеэдые һайса эдеэлүүлхэ, шэмэтэ олон витаминтай тэжээл элбэгээр эдюулхэ шухала. Хэрбээ тиигээгүй һаа тамир муутай туғалнууд гаража, уданшьегүй энэ тэрэ үбшэндэ нэрбэгдэдэг байна бшуу.

Үнеэдые саг болзоортонь шэргээнгүй, туғаллаха болоторынь һаалихада, үнеэдэй һү бүридүүлдэг булшархайнууд хүсэд амаржа, шэнэ хүсэ абажа үрдидэггүй, үнеэнэйшье бэень шэнэ түлдөө хүрэхөөр ураг бэлэдхэжэ шададаггүй. Теэд иимэ орой шэргээгдэһэн үнеэнһээ саашадаа һү ехээр һаахань бэрхэтэй болодог.

Тиимэ болохолоороо туғаллаха үнеэдые ехэшье, багашье һү үгэжэ байг илгадгүй, түрэхэһөөнь 45—60 үдэр урид арга бэшэ шэргээхэ хэрэгтэй. Тиихэдээ һаахаяа гэнтэ болиншонгүй, харин 10—12 үдэрэй туршада дадхаажа, үдэрэйнгөө һаалгыень нэгэдэнь оруулжа, кожомоо үнжөөд һаадаг боложо байгаад шэргээхэ шухала. Энээхэн үедэ тэжээлэй рационһоо шэмэтэ тэжээл болон таряа талханай зүйл гаргагдаха зэргэтэй.

Туғаллаха үнеэдые зүбөөр харууһалха, дабһа элбэгээр эдюулхэ шухала. Энээн тушаа манай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой һаалишадай дүй дүршэл һайн жэшээ харуулна. Энэ колхозой һаалишад үнеэдээ туғаллахаһаань 7—10 үдэр урид түрэхэ таһалгада оруулдаг. Тэндэнь дулаахан, уужам байхаһаа гадна, бамбагар зөөлэхэн хэбтэшэ түхеэрэгдэдэг, ами амяарынь рационоор эдеэлүүлдэг юм. Энэ таһалгада гадныи хүнүүд орохо эрхэгүй байдаг.

Шэнэ туғалые һаалишан туғалшан хоёр суг байжа абадаг, хэрбээ үнеэнэй түрэхэдөө ядараа хадань ветеринарна хүдэлмэрилэгшэ гү, али зоотехник дуудуулагдадаг байна.

Туғаллаһанайнь хойно 30—40 минута үнгэрхэлөөр, үнеэе һаажа, уурагынь туғалдань уулгадаг заншалтай. Түрүүшын үдэрнүүдтэ үнеэе сүүдхэдээ 4—5 дахин һаадаг, саашадаа 3—2 һаадаг байха юм. Үнеэнэй түрэхэһөө недели урид, туғаллаһанайнь удаа 5—8 хоногой туршада шэмэтэ тэжээл болон таряа талханай зүйл үгтэдэггүй. Харин туғаллаһанһаань хойно 8—10 үдэр үнгэрхэ багта аажамаар, дадхаажа байгаад, хүсэд нормоорнь эдеэлүүлдэг болохо хэрэгтэй.

Үнеэдэй түрэхэ таһалга туғалай байратай нэгэ хушалтатай байбал һайн. Юуб гэхэдэ, түрүүшын үдэрнүүдтэ туғалда уурагынь халаангүйгөөр, һааһан зандаа бүлеэнээр уулгаха арга олгогдохо болоно бшуу.

Үнеэдэй һү шэмэ мүн томо, хүндэ бэетэй туғал гаргаһанһаань болодог байна.

Бодото ажал дээрэһээ харахада үнеэнһээ жэл соо һаагдаһан һүнэй 70—75 процентнь түрүүшын 6 һарын туршада абтадаг байна. Тиимэһээ үнеэдые энэ үедэнь зүбөөр эдеэлүүлэн һааха тон шухала.

Гэхэтэй хамта, шэнэ туғаллаха гунжадые түрэхэһөөнь 4—5 һара урид һаалишадта даалгажа үгэхэдэ һайн байдаг. Энэ ушарта залуу үнеэн амяараан уяада байлгагдажа дадаха, түрэлгэдэнь саг соонь бэлэдхэхэ арга олгогдохо болоно бшуу.

Ф. Зубенко, Итанцын МТС-эй главна зоотехник.

Һайнаар ажалладаг бригада

Үшөөтэйн МТС-эй харьяата Молотовой нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ нүхэд Каленов, Вершинин гэгшэдэй тракторна бригаданууд хүдэлдэг байһан юм.

Нүхэр Каленовой бригадынхид бүхы тракторнуудаа январиин нэгэн болотор заһабарилжа дүүргээ. Һаяхан эдэ бригаданууд нэгэдээд, трактор заһабарилгаяа февралиин 23 хүрэтэр дүүргэхэ уялга абаба. Нэгэдэһэн бригадые нүхэр Каленов дааха болобо.

Заһабарилга дээрэ механизаторнууд Николай Вершинин, Александр Трутнев, Анастас Шишмарев, Александр Побоков эрхим һайнаар ажаллажа, үдэрэйнгөө нормые хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

Энэ бригадын 2 тракторынь модо шэрэлгэ дээрэ ябажа, колхоздо туһална. Мүн нэгэ тракторынь отара, гүүртэнүүдтэ үбһэ тэжээл зөөнэ.

Н. Цыбенов.

Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо

БАРИЛГЫН МОДО БЭЛЭДХЭНЭ

Ойрын хэдэхэн жэл соо ниитынгээ малые типовой һайн байрануудтай болгохо хэрэгтэ зорюулагдаһан хэмжээ-ябуулганууд колхоздо үргэнөөр бэелүүлэгдэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ 500 — 500 толгой хониной байха 2 байра, 70 туғалай байра, мүн малшадай байха 5 гэр, бани баригдаһан байна. Энэ жэлдэ колхоз малай типовой байрануудые бүри олоор барихаар хараална. Барилгын түсэб дүүргэхын тула 1800 кубометр модон хэрэгтэй. 57 хүнһөө бүридэһэн хэдэн бригада ажалай шэнэ дэбжэлтэтэйгээр барилгын модо отолжо байна. Модо бэлэдхэлгэ ба шэрэлгэ түлэг дундаа ябана.

ҮНДЭР НАҺАТЫН ҮНЭН СЭХЭ АЖАЛ

Колхозой хонишон Гомбо Лубсанов 66 наһатайшье һаа, ниитынгээ ажалда эрхим жэшээ харуулан ажаллана. Гомбо Лубсановичын харадаг хонин һүрэг хододоо тобир тарган, хоролтогүй байдаг. Мүнөө үбэлэй шанга хүйтэндэ хонидоо саһа багатай, хагда һайнтай бэлшээридэ, хада уулын хормойе зубшан харюулна. Үнгэрһэн жэлдэ үбгэн Гомбо 456 ажалта үдэр олоһон байна.

— Арад зондоо аша туһатайгаар ажаллахада һанаа сэдьхэл баясадаг,—гэжэ Гомбо Лубсанович хөөрэдэг.

ҮРЭҺЭ ХААЛГА ДҮҮРЭБЭ

Энэ хабартаа таригдаха орооһото культурануудай үрэһэн түсэбэй ёһоор хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэгдээ. 1500 центнер шэниисэ, 500 центнер хара таряан, 400 центнер овёс, 25 центнер гречихэ «ОС-3» гэдэг машинаар сэбэрлэгдэжэ, амбаарнуудта хадагалагдаба. Колхозой тогые даагша Дмитрий Воронин таряа сэбэрлэхэ ажалые һайнаар эмхидхэбэ.

СУУТА ДАРХАН

Колхозой центртэхи кузницада ороходо дүшөөд наһатай, набтаршаг аад, хүдэр шамбай бэетэй нэгэ хүн мори тахалжа гү, али тэргэ шиинэлжэ байдаг юм. Энэ хүмнай колхозой эрхим түмэршэ дархан Бато Базаров гээшэ. Нүхэр Базаров хүдөө ажахын зэр зэмсэгүүдые, элдэб машинын хэрэгсэлнүүдые заһабаридаг, мүн ямаршье юумые шэрээдэг, гагнадаг дүйтэй дүритэй дархан юм.

«Бато Базаровичын хэжэ бүтээһэн юумэнь эрхим һайн шанартай байдаг» гэжэ колхознигууд хододоо магтадаг. Нүхэр Базаров үдэр бүриингөө нормые 200—250 процент дүүргэнэ.

М. Цаганов.

Ториин аймаг.

Судна заһабарилгын заводой дэргэдэхи уранһайханай самодеятельностиин коллектив фестивальда бэлэдхэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Судна заһабарилгын заводой сварщик Л. Прутовой, слесарь Э. Лысенко, дархан П. Каратенко гэгшэд «Поварай хатар» наадажа байна.

В. Муллерай фото.

Нарин уралалгын, гоёон шэмэглэлгын выставкые зүбшэн хэлсэлгэ

Уралалгын, гоёон шэмэглэлгын искусствын республиканска выставкын ямараар эмхидхэгдэһэн тухай асуудал зураглан харуулгын искусствын республиканска музейдэ январиин 10-да зүбшэн хэлсэгдээ. БМАССР-эй культурын министерствын, уранзураашадай Союзай, зураглан харуулха искусствын республиканска музейн, мүн Арадай творчествын байшангай эдэбхеэр энэ зүблөөн эмхидхэгдээ.

Культурын хүдэлмэрилэгшэд, багшанар, городой предприятинуудай, элдэб организацинуудай, эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд, урашуул, дархашуул энэ зүблөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Нарин уралалгын, гоёон шэмэглэлгын искусствын республиканска выставкын дүнгүүд тухай элидхэлые БМАССР-эй искусствонуудай габьяата ажал-ябуулагша, уранзурааша Роман Сидорович Мэрдыгеев хэбэ.

Зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан уран нарин дархашуул, оёдолшод, культурын хүдэлмэрилэгшэд выставкын ямараар үнгэргэгдэһэн тухай, тэдэнэрэй урда саашадаа ямар зорилгын табигдаха байһан тухай һанамжаая хэлээ.

Улан-Удын мяханай комбинадай дэргэдэхи нарин урлалгын цехын хүдэлмэрилэгшэд Захаров, Баркунов, уранзурааша Никоров, уран дархан Андриянов, радиоинформациин таһагай главна редактор Дамдинжапов болон бусад үгэ хэлэбэ.

Выставкэдэ хабаадагшадай дундаһаа онсо шалгаржа гараһан уран нарин элдэб мэргэжэлэй дархашуул, һиилүүршэд, оёдолшодые выставкэ үнгэргэхэ республиканска комитет мүнгөөр болон дипломуудаар шагнаа.

Мебельнэ фабрикада хүдэлдэг уранзурааша нүхэр Афанасьев, уранзуралгын Улан-Удын мастерскойн хүдэлмэрилэгшэ Горбунов, уран һиилүүршэ Баркунов, уран оёдолшод Гергесова, Иванова гэгшэд хоёрдохи зэргын шанда (200 түхэриг ба дипломдо) хүртөө.

Гурбадахи зэргын шангаар уран дархан Коногоров, Андриянов, уран оёдолшон Соловьева (Улан-Удэ), Цыренова, Ягтуева (Түнхэн), Тарова (Улан-Удэ), Новаркина (Улан-Удэ) гэгшэд шагнагдаһан байна.

„Байгалай толон" гэжэ журналай ээлжээтэ номер

«Байгалай толон» гэжэ литературно-уранһайханай, ниитэ-политическэ журналай ээлжээтэ, 6-дахи номер бурят-монгол хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ гараба.

«Энэдхэг орожо ябанабди» гэжэ Всеволод Ивановой зохёоһон романай үргэлжэлэл, «Багшашни хэн бэ?» гэжэ Дашарабдан Батожабайн повестиин түгэсхэл, Цыдынжап Жимбеевэй «Шэнэ үльгэр» гэжэ рассказ журналай номерто оронхой.

«Дурасхаалта үдэрнүүд» гэжэ бүлэг соо «Дашдоржийн Нацагдорж», гэжэ Б. Содномой статья, Д. Нацагдоржын «Минии нютаг», «Холо газар һурахаяа ошогшо», «Минии эжы» гэжэ шүлэгүүд оронхой. Тус статья ба шүлэгүүд Монголой мүнөөнэй литературын үндэһэ һуури табигша Дашадоржийн Нацагдоржын түрэһэнһөө хойшо 50 жэлэй ойдо зорюулагданхай.

«Байгалай ба Байгал шадарай баялигуудые бүхы дээрэнь ашаглалгын асуудалнууд» гэжэ Б. Буянтуевай статья, «Арадай үүсхэл» гэжэ Ф. Вольных гэгшын статья «Публицистикэ» соо толилогдонхой.

«Хилман хушуунай саана» гэһэн Ф. Сорокиной фотоочерк, «Ангарай эхиндэ үбэлжэдэг нугаһанууд» гэһэн А. Дворядкинай статья «Түрэл хизаараарнай» гэжэ бүлэг соо бэшэгдэһэн байна.

«Критикэ ба библиографи» гэһэн бүлэгтэ иимэ статьянууд оронхой: Г. Михайловай бэшэһэн «Гэсэр» Үбэр Монголдо хэблэгдэбэ», Э. Пильманэй — «Байгаалиие һайнаар шэнжэлхэ хэрэгтэй», В. Скалонай—«Дальна Востогой ой тайга соогуур», Н. Ербановай — «Ставрополиин ба Рязаниин малшадай дүй дүршэлые Бурят-Монголой колхозуудта дэлгэрүүлхэ».

Гадна, сатира ба юмор, соёл культурын һонинууд журналда толилогдонхой.

Борис ХАЛЗАНОВ.

Уулзатараа баяртай!..

С-дэ зорюулнам

Хуугайлаад орхибо
яаралтай «түмэр хүлэг».
Хахасаха сагшье
мэнэ хүрэжэ ерэбэл даа.
Уйдхарай тэмдэг
зүрхэндэш мүнөө бү үлэг,
Уриханаар энеэбхилэн
гарыеш шангаар барихадааб.
Мордолгын һүүлшын
хэдэн минута үлэбэшье,
Мордохо гэхэдээ
шамһаа һалажа яданам...
Жэгтэй уринаар
урдаһаам хаража инаглан,
Жэмэстэл ягаахан
хасараа сээжэдэм дүтэлүүлбэш.
Хадагалжа ябаһан
инаг халуун үгэнүүдээ
Хахадыншье хэлэжэ
үрьдөөгүй байтар, халаг, —
Хүндөөр амилан
жүдхэ жүдхэһөөр түргэдөөд,
Холынгоо замда
мордобол «түмэр хүлэг»...
Согтойхон нюдэдһөөш
гэнтэ дуһалнууд мэлмэрээд,
Сарюухан ягаан
хасар дээгүүрш урдашоо.
— Уулзатараа баяртай,
инагни, — гэжэ хэлээд,
Улаахан пулаадаараа
даллажа, хиисхүүлэн үдэшөөш.
...Замдам намаяа
эндэ ерэжэ үдэшэхэдөө,
Золгожо зугаалхые
хүсэнэш намдаа найдажа...
Ульган зүрхэм
— Баяртай! — гэхые шамдаад,
Уудам сээжэһээм
мултархаяа һанахадаа
жэгтэйб даа.
— Уулзатараа баяртай! —
Ямар халуун үгэб даа...
Уулзаха нүхэдэй
эгээл һайхан юрөөл мүн.
Замай жаргалаар
инагай жаргал эдлэжэ,
Залуу наһанайм
заатагүй уужам баяр мүн...

(2.)

Удаахан зогсоноб,
холые шэртэжэ сонходо,
Уужам таланууд,
тайга нютагууд үнгэрөө,
Даруу зүрхэнэйм
сохидол бүри түргэдэн,
Далита бодолнуудни
дэгдэнэ шэнээр түрөөд.
Сэсэгтэл шарайшни
нюдэнэйм урда харагдаад,
Сэлмэг досоохим
бүрхэгтэжэ барыгаа...
Уданшьегүй дуранайш
элшэдэ шарагдаад,
Уйтарһан зүрхэндэм
хорғодоһон баяр игаагаа...
...Арбадахиие
дүүргээб энэ жэл,
Ангара тээшэ
Барилгашанаар мордохом.
Хэды ехэб даа,
урдамни хэгдээгүй ажал!
Хэды һайхан
жаргал бэ даа урдам...

(3.)

Хангил һайхан
хабарай нарата үглөөгүүр
Хайрсаг үргэбшэтэеэ
харгыһаа орохоб сэхэ.
Уляаһанай сагаахан
хүбэндэл эльбэн хөөгшөөһөөр,
Үндэн шамаяа
абажа шангаар тэбэрихэб.
Арюухан хасараа
даарашаһандли
хасартаа дүтэлүүлжэ,
—Амарагни, шамтаяаб,
Хайшашье табихагүйб! — гэхэш...
Хамагаа шамда
тиихэдэ найдажа үгэхэб,
Хоёр зүрхэмнай
зэргэлээд сугтаа сохилуужан!

Ц-Д. ХАМАЕВ.

ХАШАН ХАРА

Ажалай һүүлээр инагтаа
Ардагаараа ошохо гэбэб.
Хазаар, эмээл бэлэн даа
Хорой тээшэ шэглэбэб.
Бригадирнай шанга хүн
Баригдаа болшни табихагүй.
Сухалынь ехээр хүргэбэл
Суглаа татахааш ядахагүй.
Хурдан хээрые барихадам
Хуугай табяад ерэлэй.
Ондоо мориндо аһахадам
Орой табихагүйб гэлэй.
Шалтаг билтагаа тоолоһомни
Шал хашаннинь бари гээл.
Харагшанһаа хашан моришье
Хорой соомнай үгы гээл.
Хашанш хара, өөрынхиншье
Хаанаһааш хара — адлиханууд.
Өөрынхииень баряад бишье
Ото һэтэ хиидэлэйб.
Һалхи хүдэлгэн гүйлгэшэхэдэм
Һарабшалаад мэти үлэшэлэй.
Хашан харын түргэн
Хамагые лэ гайхуулалай.

Б. ЦЫРЕНДЫЛЫКОВ.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ДУУН

Артелиин тогтоһоор суурханхай
Арюухан буурал Эгэтэмнай
Ажалдаа булта түрүүлэнхэй
Айдархан залуу үетэмнай.
Колхозой тогтоһоор суурханхай
Холбоохон сагаан Эгэтэмнай
Хододоол түрүү гүүлэнхэй
Комсомол залуу нүхэднай.

Бадма ШОЙДОКОВ.

МОДОШО ДАРХАШУУЛ

(Үхибүүдэй рассказ)

Һуралсалай жэлэй түрүүшын үдэрнүүдэй нэгэндэ зунайнгаа һонинуудые, амаралтадаа юу хэһэнээ хөөрэлдэн, һурагшад шаг шууяа табилдана. Коридорой эгээ саада буланда хоёр хүбүүд лажаганаса энеэлдэнэ.

— Бата, зундаа юу хэһэнээ хөөрөөдхи,—гэжэ 8-дахи классай һурагша Цэдэб энеэдэн дундаа дурадхана.

— Би гү? Колхозойнгоо туғалнуудые адуулааб. Ондоо юу хээ бэлэйб? Аа, загаһа агнааб,—гэжэ 6-дахи классай һурагша Бата баруун гараараа загнан байжа хөөрэнэ.

— Харин би зунай халуунда ой модон соогуур сэнгээб, элдэб ургамалнуудые суглуулааб,—гэжэ Цэдэб дээрэлхэхэ һанаатай хэлэнэ.

Базар Шарапович, ажалай хэшээлнүүдэй багша, хүбүүдтэ дүтэхэн ерэжэ:

— Ленинэй дүрые һуулгаха рама хэрэгтэй болоо. Бата, мастерской соо ошоод, хэжэ эхилэлши,—гээд мастерскойнгоо түлхюур рамынгаа хэмжүүр хоёрые үгөөд ябашана.

— Цэдэб, рама хэдэг гүш?—гэжэ өөрһөө хэды аха нүхэртөө хандана.

— Бишни рама мэтын жэжэ бужа юумэ хурганайнгаа үзүүрээр хээд орхихоб даа,—гээд Цэдэб үшөө олые һайрхаха һанаатай байба.

— Тиигээ һаа, рама дархалалсыш!

— Рама? Сүлөөмни үгы. Хожом туһалуужаб,—гэжэ Цэдэб ябахаяа забдана.

— «Үглөөдэрэй өөхэнһөө, мүнөөдэрэй уушхан дээрэ» гэлсэгшэ. Нюдэ сабшаха зуура дархалжархихабди. Ябая,—гээд Цэдэбые һугадана.

—Бата, хүлисыш: хэшээлдээ бэлдэхэ хүм,—гэжэ Цэдэб шалтагаан бэдэрнэ.

— Үгы, үгы... Дархалжа шадаха хүмнай али тумархадаг юм гү?

Цэдэб рама мэтын юумые хурганайнгаа үзүүрээр хэдэгби гэжэ һайрхахагүй байгаа. Ама алдаһанһаа боложо, аягүй байдалда орошобо ха юм.

Аха хүн хадаа модо һайнаар дархалха гэжэ Бата Цэдэбтэ ехээр найдаһан байгаа. Цэдэб мастерской соохи тоног зэмсэгүүдые хаража гайхан шагнана.

— Үнгэ бүриин дарханай хэрэгсэлнүүл... Эдэ зэмсэгүүдээр эмээлтэ хазаартыешье хэжэрхихөөр лэ.

«Хормойн ута хүл оройхо, хэлэнэй ута бэсые орёохо» гэжэ Цэдэбһээ өөрһөөнь удхатай, харуулшье гартань ниилэсэгүй байба.

Бата рамада гэжэ нарихан ута хушануудые шэлэнэ. Цэдэб тэдээнһээ нэгыень харуулай шэрээ дээрэ табижа, харуул гартаа абана. Харуулдалтай гү, али үгы гү гэжэ харуулаа нэгэ шэрээ дээрэ табижа, нэгэ гартаа абажа байба. Тиигээд модон дээгүүрээ харуулаа ябуулаад туршана.

— Цэдэб, инжэ харуулдадаггүй юм лэ!

— Мэнэ, мэнэ...

Харуулайнь эри үлүү гарашанхай, алхаар модонойнь урдаһаа сохиходонь, эринь улам ехээр гарана. Арай гэжэ тааруулаад харуулдан гэхэдэнь, модондо халдабагүй. Баһа юуниинь бэ? Аһааш, харуулайнгаа эриие саана оруулжархёо. Хаанаһаань сохиходо эринь гарагша бэлэй? Батын туһалаагүй һаа, эриинь тааруулжа шадахагүй байгаа: баһал харуулдажа шадабагүй. Цэдэбэй шадалгүйе хаража байһан Бата хүлеэжэ байнгүйгөөр, дүүшье һаа, харуулыень һуга татан абаад, рамынгаа ута ханын можые нэгэ жэгдээр харуулдана. Уданшьегүй модониинь бэлэн боложо:

— Модо харуулдажа шадахагүй аад, хурганайнгаа үзүүрээр рама хэжэрхихэб гэжэ юугээ дуугараа бэлэйш?—гэжэ Бата Цэдэбэй зүрхые хадхаба.

Цэдэб уб улаан болошоод, зэмэ хэжэрхиһэн юумэ шэнги уруугаа хараад, зогсожо байба.

Батынхяар һаа, аха хүн халаа Цэдэб юушье хэжэ шадаха байгаа, теэд тэрэнь бодото дээрээ гартаа дүрэгүй байшаба.

Бата заһаһан мододоо шугамаар хэмжэжэ, оло дахин зураад, гар хюрөө абана. Тэрээнэй гарта хюрөөнь үгэ дууламгай ульгам: хүбүүн эхэһээ гарахадаа модо хюрөөдэжэ, хайжа холбохо шалалтай түрэһэн шэнги харагдана. Ута модонуудайнь үзүүрнүүдые хюрөөдэжэ, һүүшээр амална. Хоёр богони модонойнгоо үзүүрнүүдтэ хэршэлээ гаргаха гэжэ хюрөөдөөд, хутагаар зуража тэгшэлнэ. Һүүлдэнь дүрбэн модоо ниилүүлжэ, холбоод үзэнэ. Нэгэ үзүүрэйнь багтаагүй байхада зуража заһана. Одоошье зохидхоноор һуушаба. Бата согтойгоор харан, рамаяа Цэдэбтэ һарбайба. Нүгөөдэнь эрюулнэшье, урбуулнашье. Ямар нэгэн дутууе элирүүлхэ гэһэндэл шэншэлнэ.

— Нюур таладань гурьбануудые һиилэхэ хэрэгтэй,— гэжэ Цэдэб хэлээд, дутуу дунданаудыень оложо шадаагүйдөө урмагүйдэн рамыень бусаана.

— Базар Шарапович гурьба һиилэхэ ажалда үшөө һургаадүй, — гэжэ Бата хэлэнэ.

Рамынгаа ута модонуудай ама руу сабуу юулээд, богони тохонуудаа һуулгана. Дүрбэн булангуудыень эрьюулгээр соолооц, модон хадааһануудые шаажа бүхэлнэ. Рамань зуйбалзаха зайбалзахагүй, бэхи болонхой.

Цэдэб Батын ажалые дуугай зогсожо хараба.

—Рама дархалха бэлэхэн гэжэ һанаһан байгааб,— гэжэ Цэдэб эшүүритэй байдалда ороһоноо сагааруулха гэнэ. Олон зоной дунда иимэ байдалда орошоогүйнь болоол ха. Энэ үедэ Цэдэб Батаһаа гурба аха бэшэ, гурба дүү шэнги болошоод байба.

— Ажалай хэшээлнүүд нёдондоной үнгэргэгдэнэ. Үшөө хүсэд дархалжа һураха арга байгаагүй,—гэжэ Бата Цэдэбые зүбтүүлнэ. «Шадалгүй аад, хурганайнгаа үзүүрээр рама дархалхам гэхээ боли» гэжэ Бата зэмэлхэнь гэжэ Цэдэб түбэгшөөн байгаа.

Харин мүнөө тугаарайхи барагар шарайнь хүхюун боложо, наранай гэрэлдэ адляар нюурынь толорно:

— Бишье ажалай хэшээлнүүдэй урда тээ юушье бэлэхэн дархалхаб гэжэ һанадаг һэм, теэд дархалха болоходоо юушье шадахагүйш!

— Бата, шамда адляар рамануудые дархалдаг һаа, айлнуудай гэрнүүдтэшье хэжэ үгэхэ, хүлөө газарта хүргэнгүй ябаха һэм,—гэжэ Цэдэб Батые магтан һайрхана. Теэд юумэ улаан гараараа хэжэ үзөөгүй ябахада хэхэнь бэлэхэн шэнги һанагдаха юм ха.

— Ажалай хэшээлнүүд ехэ юумые үгэнэ. Рама, хобоо, хайрсагуудые дархалха шадалтай болообди. Мүнөө жэл угалза ба гурьбануудые һиилэжэ һурахабди гэжэ Базар Шарапович хэлээ гээд, Бата үгэеэ таһална. Мастерскойн үүдэн нээгдэжэ, Базар Шарапович харуул хюрөө хоёрые гартаа баринхай ороно.

— Бата рамаяа дүүргэжэрхеэ аалтайш!—гээд Базар Шарапович гартахи тоног хэрэгсэлнүүдээ шэрээ дээрэ табина.

— Муушагаар хэгдээ даа,—гээд Бата рамаяа дамжуулна. Базар Шарапович дутуунуудыень элирүүлжэ ороно.

— Харуулайнгаа эриие үнгэрүүгээр гаргаһаншни, сэбэр бэшээр харуулдагдаа. Энэ харалши: булангынь забһартайгаар холбогдонхой. Юрэнхыдөө бараг хүдэлмэри. Мүнөө шара шэрээр шэрдэжэрхи,—гээд багша рамыень бусаана.

Эндэ байһан Цэдэб зүрхэ орожо:

—Базар Шарапович, би баһа модошо дарханай мэргэжэл шудалха дуратайб, — гэжэ хандана.

— Һайн лэ гээшэ. Үдэр бүри үдэрэй хоёр часа мастерскойдо ерэжэ байгаарай. Тиигээ һаа, модошо дархан боложо шадахаш!

— Һайн даа, Базар Шарапович! Үглөөдэрһөө болохо гү?

Багша Бата хоёр нэгэн доро Цэдэбтэ дохино.

Ажалһаа таһарангүй һуралсанад

Цемент үйлэдбэрилэгшэдэй тосхон — Каменскын центр-тэ дунда һургуулиин томохон байшан олон сонхоороо ялалзана. Эндэ үдэрынь үхибүүд, үдэшэнинь индустриальна техникумдэ һуралсадаг хүнүүд олоороо сугларжа, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг юм. «Темлюйцемстрой» трестын цементын, шиферно заводуудай 120 гаран хүдэлмэришэд, албахаагшад үдэр бүхэндэ ажалайнгаа удаа тус һургуулида сугларлаг.

Энэ һургуулиин дэргэдэ индустриальна техникум эмхидхэгдэһээр хоёрхон жэл боложо байна. Тэндэ һуралсагшад цементнэ промышленностиин механигай, барилгын-техник, техник-технологой мэргэжэл ажалһаа таһарангүй шудалжа байна. Иимэ мэргэжэлнүүдэй нэгые шудалхын тула 5 жэлэй туршада һуралсаха хэрэгтэй. Үдэрынь хүдэлөөд, үдэшэниинь һураха гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ ха юм. Гэбэшье, эрдэм мэргэжэл һайнаар шудалхые үнэн зүрхэнһөө эрмэлзэһэн хүнүүд бүхы бэрхэшээлые дабан гарадаг заншалтай.

Горно цехын комплексно бригадын бригадир Николай Бардашкин, электростанциин машинист Яков Ильков, шофёр Виктор Шелеметьев ба бусад мүнөө үдэшын техникумэй хоёрдохи курсада амжалтатайгаар һуралсажа байнад. Мүн бульдозерист Ипполит Смирнов, горно цехын хүдэлмэришэн Георгий Округин, модошо дархан Цырендоржи Бальжиев ба бусад энэ жэлдэ түрүүшынхеэ һуралсажа захалаа.

Техникумэй багшанар ба хүтэлбэрилэгшэд дүй дүршэл ехэтэй, теоретическэ һайн бэлэдхэлтэй хүнүүдһээ бүридэнэхэй.

Энэ һургуулитай зэргэлээд байһан үдэшын дунда һургуулида тосхоной 250 гаран ажаһуугшад һуралсана. Үдэшын дунда һургуули дүүргэгшэдэй нэгэ зариманиинь мүнөө амжалтатайгаар ажаллажа, нүгөөдүүлынь дээдэ һургуулинуудта һуралсажа байнад. Жэшээлхэдэ, тус һургуулиие дүүргэгшэд нүхэд Сокольников, Мертвецов гэгшэд Ирхүүгэй гүрэнэй университедтэ амжалтатайгаар һуража байнад.

Тосхоной ажаһуугшад Лина Гизе гэжэ басагаханиие һайса мэдэдэг. Тэрэ басаган барилга дээрэ мотористкаар хүдэлмэрилхэ зуураа, үдэшын һургуулиин 3-дахи класста ерэжэ ороо һэн. Мүнөө Лина энэ һургууляа дүүргээд, Томско политехническэ техникумдэ һуралсана. Тиимэ хүнүүд тосхондо олон.

Һургуулиин адресаар олон тоото бэшэгүүд ерэжэл, ерэжэл байдаг. Эдэ бэшэгүүдые анхан һурагшад байһан, мүнөө дээдэ һургуулиин студентнэр өөһэдынгөө багшанарта бэшэнэ. Тэдэнэр барандаа түрэл һургуулидаа, хуушанай багшанар Е. И. Старостенко, Д. С. Рыжиковада, Н. И. Ильинада, К. В. Александровада, В. А. Болотовада үнэн зүрхэнһөө баясхалан хүргэнэд.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үдэшын индустриальна техникумэй эрхим һурагшад: (зүүн гарһаа) Эльвира Мункуева, Екатерина Перетолчина, Цырендоржи Больжиев, Михаил Сыроватко, Ипполит Смирнов гэгшэд байна.

Ф. Сорокин.

МАЛДАА ТИПОВОЙ БАЙРАНУУДЫЕ БАРИНА

Түнхэнэй аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой ниитын ажахын гол һалбаринь малажал юм. Гэбэшье, адууһа малынь даа, хорёо муутай, ехэ туража ондо ородог байһан юм. Иимэһээ ажахын үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 639 литр һүн эндэ һаагдаһан байгаа.

Ажахын энэ жэлдэ ниитынгээ малые дулаан байраар хангахын тулада, барилгын ехэ хүдэлмэри ябуулхаар хараална. Барилга хэгдэхэ газарта мянга гаран кубометр модон мүнөө шэрэгдэжэ асарагданхай. Барилгын бригаданууд тиҫовой шэнэ байра барижа захалхань.

Тус колхозой мал уһаар дуталдана. Худаг малтаха хэрэгтэ МТС туһаламжа үзүүлнэгүй.

С. Андыков.

Чжоу Энь-лай Варшавада ерэбэ

Польско Арадай Республикын правительствын уряалаар КНР-эй Гүрэнэй соведэй премьер, Гадаадын хэрэгүүдэй министр Чжоу Энь-лай (делегациие толгойлогшо), премьерэй орлогшо Хэ Лун, Гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшо Ван Цзя-сян болон тэдэнтэй суг ябалсаһан хүнүүдһээ бүридэһэн Хитадай Арадай Республикын Правительствын делегаци «ТУ-104» самолёдоор январиин 11-дэ Варшавада ерээ.

Польско Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Ю. Циранкевич, Гүрэнэй соведэй түрүүлэгшэ А. Завадский, Польско Хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь В. Гомулка, ПОРП-ын ЦК-гэй Политбюрогой гэшүүд, правительствын болон Гүрэнэй соведэй гэшүүд политическэ партинуудай хүтэлбэрилэгшэд, Польско сэрэгэй генералнууд болон офицернүүд, Варшавын предприятинуудай, эмхи зургаануудай олон делегаци, польско болон хариин оронуудай корреспондентнүүд КНР-эй болон Польшын гүрэнэй тугуудаар гоёон шэмэглэгдэһэн варшавска аэродром дээрэ Хитадай Арадай Республикын Правительственна делегациие угтаа.

СССР-һээ Польшодо байдаг посол П. К. Пономаренко, КНР-һээ Польшодо байдаг посол Ван Вин-нань (делегациин составта оролсоно), Варшавада байдаг посольствонуудые, миссинүүдые толгойлогшонор болон тэдэнэй хүдэлмэрилэгшэд Хитадай Арадай Республикын Правительственна делегациие мүн лэ угтаа.

Хитадай Правительственна делегациин хүндэлэлдэ зорюулагдан хүндэлэлэй харуул табигдаһан байгаа, Хитадай болон Польшын гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдөө.

КНР-эй Правительственна делегациие Польско правительствын, ПОРП-ын Центральна Комитедэй болон арадай нэгэдэмэл фронтдо ородог бусад партинуудай зүгһөө Ю. Циранкевич халуунаар амаршалаа.

Премьер Чжоу Энь-лай харюугай үгэ хэлээ.

(ТАСС).

Макмиллан Англиин премьер-министрээр томилогдобо

ЛОНДОН, январиин 11. (ТАСС). Тушаалһаа бууһан Антони Иденэй орондо Англиин шэнэ премьер-министрээр Гарольд Макмиллан томилогдоо гэжэ эндэ хуулитаар соносхогдоо.

Г. Макмиллан Иденэй кабинедтэ гадаадын хэрэгүүдэй министрын болон финансын министрын тушаалнуудые даадаг байһан юм.

Иден общинануудай палатаһаа гараба

ЛОНДОН, январиин 11. (ТАСС). Рейтер агентство иигэжэ мэдээсэбэ. Общинануудай палатын гэшүүнэй мандадһаа Антони Иден арсаба гэжэ мүнөөдэр соносхогдоо.

Генеральна Ассамблейн XI сесси

Январиин 9-нэй үглөөнэй ба үдэшын пленарна заседани

НЬЮ-ЙОРК, январиин 10. (ТАСС). Венгриһээ тэрьедэжэ гараһан политическэ болон уголовно гэмтэниие мүшхэхэ, мүн Венгриин Арадай Республикын хэрэгүүдтэ бүдүүлигээр оролсохын тулада тусхай комитет байгуулха тухай Американ дурадхалые үсэгэлдэрэй үглөөнэй пленарна заседани дээрэ Италиин, Бельгиин, Аргентинын, Кубын делегацинууд дэмжээ. Венгридэхи байдалые тэдэнэр хазагайруулан харуулжа, Венгриин Арадай Республикые, Советскэ Союз болон социалистическэ лагериин бусад оронуудые хардаа.

Генеральна Ассамблейн үдэрэй заседани дээрэ Австралиин, Непалай, Колумбиин, Перугэй, Японой болон Грециин делегацинууд үгэ хэлэжэ, Американ резолюциин проектые дэмжэбэ.

Перугэй делегат Белаунде США-гэй урда нилтагашан һаймһараа. Венгер арадта туһаламжа үзүүлһэнэйнь түлөө Советскэ Союз тушаа хэмжээ абахые Белаунде аманһаа хөөһэ бууруулан «эрибэ».

Арадай-демократиин оронуудта эсэргүү ябуулга хэхэдээ ООН-иие хархис этэгээдүүдэй хэрэглэхэ гэһэн ээлжээтэ һэдэлгые Румыниин, Чехословакиин болон Польшын түлөөлэгшэд шүүмжэлээ.

НЬЮ-ЙОРК, январиин 10. (ТАСС). ООН-эй Генеральна Ассамблейн мүнөөдэрэй үглөөнэй заседани дээрэ «Венгерскэ асуудал» гэдэгые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлүүлэгдэбэ.

Гадаадын хэрэгүүдэйнгээ министрһээ абаһан телеграммаяа уншахын тулада, Иорданиин түлөөлэгшэ үглөөнэй заседаниин дүүрэхэеэ байхада үгэ абаа. Иорданиин хилые зубшуулан, Израиль сэрэгүүдээ олоор асаржа табяа гэжэ телеграмма соо мэдээсэгдэнэ. ООН-эй генеральна секретарьтай дары уулзажа, энэ телеграммын удхые бүхы делегацинуудта дуулгахыень Иорданиин Гадаадын хэрэгүүдэй министр делегацяа гуйһан байна.

Алжиртахи байдал

ПАРИЖ, январиин 10. (ТАСС). Фашистска түхэлэй диктатурые Алжирта тогтоохо гэһэн Франциин колониальна этэгээдүүдэй үгэсэлгэ һаяхан буруу һүрэһэн байгаа. Парижай газетэнүүдэй шэнжэлэгшэд Алжиртахи байдалда анхаралаа ехээр хандуулһаар. Һаяхан элирүүлэгдэһэн үгэсэлгэ тушаа зарим газетэнүүд шэнэ мэдээнүүдые толилно. Франциһаа Алжирта байдаг сэрэгэй дээдэ командованиин олохон түлөөлэгшэд энэ үгэсэлгэдэ хабаадалсаһан байба. Тэдэнэй нэгэнинь—генерал Фор прокламаци зохёожо, Алжиртахи бүхы засагые Франциин армиин дээдэ зэргэтэй офицернүүдтэ үгэхые уряалһан байгаа гэжэ «Эко» газетэ бэшэнэ.

Урда-Африканска Союздал адли расистска гүрэниие Хойто Африкада байгуулха тухай Франциин колонизаторнууд үнинэй һанаашалдаг юм гэжэ «Либерасьон» газетэ тэмдэглэнэ. «Генералнуудай үгэсэлгэнь» республиканска Францида, тэрэнэй конституцида, хүнэй эрхэ тухай декларацида эсэргүү шэглэлтэй байгаа гэжэ газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

«Генералнуудай үгэсэлгын» элирүүлэгдэхэдэ гараһан шууяае болюулхын тулада Франциин тусхай нюурнууд али болохо аргаар оролдоно. Үгэсэлгые эмхидхэгшэдһээ гансал генерал Фор Алжирһаа дуудуулан гаргагдаа.

Эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэжэ байһан Алжир арадай тэмсэлые дарахын тулада, Франциин засагаархид шэнэ хэмжээнүүдые абажа байна. Алжир городто эмхи гурим сахиха хэрэг полициин префектын гарһаа абтажа, арбадахи парашютна дивизиин командир генерал Массю гэгшэдэ даалгагдаа.

Генерал Массю гэгшэ шэнэ тушаалда оромсоороо, арабска кварталнуудта нэгжүүл хүүлэбэ.

Парашютистнүүдэй отряд, армиин нэгэ батальон, гүрэнэй аюулгүйе хамгаалха сэрэгэй хоёр взвод, 800 полицынхид болон жандармнууд, городой арабска зоной урдаһаа гаргагдаба. Засагай газарай мэдээнүүдэй ёһоор, нэгжүүлэй һүүлээр, 500 алжирецууд арестовалгадаа.

Мүн бүхы Алжирай газар дээрэ Алжирай национально-сүлөөрэлгын частьнуудай болон Франциин сэрэгэй хоорондо шанга тулалдаанууд боложо байна. Кабилиин хадануудта, Тизи-Узу, Оран, Эль-Борджа, Блид, Недром болон Константинын шадар һүүлэй гурбан үдэрэй туршада ехэ тулалдаанууд болоо. Константина департаментда болоһон һүүлшын тулалдаанда 23 алжирнууд алуулаа гэжэ Франс Пресс агентство мэдээсэнэ. Ябаган сэрэгһээ гадна, Франциин зүгһөө хүндэ артиллери, танкнууд болон пушканууд тулалдаанда хабаадалсана. Бохни гэжэ хадалиг газарта тулалдаанай болоходо, Франциин сэрэгшэдые асархын тулада, геликоптернууд хэрэглэгдэнэ.

Афревиль гэжэ нютагта Алжирай партизанууд түмэр замай состав замһаань халяагаа. Үсэгэлдэр Алжирай партизанууд сэрэгэй автоколонноло добтолжо, Франциин 12 солдадые алаһан, 10-ыень шархатуулһан байна.

Франциин правительствые толгойлогшо Молле үсэгэлдэр үдэшэ Алжир тушаа мэдүүлгэ хээ. Алжирайхид энэ мэдүүлгыень дурагүйгөөр угтаба. «Урдань Алжирта байһан гурим хубилгагдахагүй. Франци хэзээшье Алжирые орхихогүй» гэжэ хэлээд, буудалдаагаа зогсоохыень алжирайхидта Молле дурадхаа. Гэхэтэй хамта, өөрөө байдалаа тодорхойлхо эрхэ Алжирта үгтөөгүй сагта Францитай хэлсээ хэхэгүйбди гэжэ Алжирай национально-сүлөөрэлгын армиин штаб мэдүүлээ. «Гүйсэд бэеэ даанхай байдалтай болохын түлөө тэмсэжэ байгаа Алжирай аша туһада таарахагүй байһан дээрэһээнь, Моллегэй проектые буруушаанабди» гэжэ Алжирай сүлөөрэлгын национальна фронтын ударидагшадай нэгэн Туфик Мадани мэдүүлбэ.

Великобританиин коммунистическэ парти[illegible] мэдүүлгэ

ЛОНДОН, январиин 10. (ТАС[illegible] Премьер-министрын тушаалһ[illegible] Иденэй гараһан тушаа Великоб[illegible]таниин компарти мэдүүлгэ толил[illegible] «Консервативна партиин идх[illegible]гаар, Египедтэ эсэргүүгээр хэгдэһ[illegible] добтолго Англида аргагүй муу х[illegible] шолонгуудтай байгаа. Энэ добт[illegible]го үйлдэгшэдтэ арадһай улам [illegible] бүүрхэжэ байна» гэжэ мэдүүлгэ [illegible] онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Хэрбээ консерваторнуудта эс[illegible]гүүсэн, үргэн олониитые эмхидхэ[illegible] хүдэлмэришэдэй тэмсэжэ эхил[illegible] һаань, дары түргэн бүгэдэниит[illegible] һунгалта хэжэ, консерваторнууд[illegible] засагһаа зайсуулхаар байна гэ[illegible] мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. «Консер[illegible]торнуудай ударидагшад энээн[illegible] айжа, правительствын засагаа [illegible]риһаар үлэхын тулада, Идениие [illegible]шаалһаань гаргуулба. Гэбэш[illegible] консерваторнуудай политика хуб[illegible]лаагүй. Египедтэ эсэргүүгээр хэг[illegible]һэн дайнай гаргашые ажалшад[illegible] хүзүүндэ тохохые консерваторну[illegible] урдынхяараал эрмэлзэнэ. Консе[illegible]ваторнууд үнэ сэн бүри дээшэлүү[illegible]хэеэ, салин хүлһэ доошолуулха[illegible] олон зониие ажалһаань гаргаха[illegible] байна».

Бүгэдэниитын һунгалта үнгэр[illegible]хэ тухай эрилтые дэмжэхыень А[illegible]лиин арадые компарти уряална.

Венгриин МИД-эй хэблэлэй таһагай мэдүүлгэ

БУДАПЕШТ, январиин [illegible] (ТАСС). ООН-эй генеральна секр[illegible]тарь Венгерскэ правительство хо[illegible]рой болзор тогтоомсоорнь, ООН-[illegible] генеральна секретарь Хаммаршел[illegible] һаяар Венгри ерэхэнь гэжэ Ве[illegible]гриин МИД-эй хэблэлэй таһаг[illegible] мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Генеральна секретариин орло[illegible]шонорой нэгэн—Де Сейн дүрб[illegible] үдэрэй туршада Венгридэ байх[illegible]лаа. Венгриин правительство [illegible] ООН-эй секретариадай хооро[illegible] сэхэ холбоо тогтоогоо. Тиимэһ[illegible] тэрэнэй Венгри ерээд ошоһые ген[illegible]ральна секретариин ерэхын ур[illegible]хэгдэһэн бэлэдхэл гэжэ хараха[illegible] болохо байна.

Иденэй тушаалһаа гараһа[illegible] тушаа Американ хэблэл иигэжэ бэшэнэ

ВАШИНГТОН, январиин [illegible] (ТАСС). Англиин премьер-минис[illegible]рын тушаалһаа Иденэй гараһан[illegible] баярлаһанаа Американ хэблэл ню[illegible]нагүй. Юуб гэхэдэ, Иденэй тушаа[illegible]һаа бууһан ябадал Дүтын Зүүн зү[illegible]тэ Англиин ээзрхэлгэ буруу һүр[illegible] гэжэ харуулаа. Американска ди[illegible]ломатиин һүүлэй ябуулгые харах[illegible]да, Холбоото Штадууд Англи[illegible] һууриие Дүтын Зүүн зүгтэ ээзлх[illegible] оролдоно.

«Англиин агуусхэ гүрэн байһ[illegible]үе дүүрэбэ». Тиимэһээнь, «Англи[illegible] абаһан уласхоорондын уялган[illegible]дые бага болгохоор болоо» гэж[illegible] Ассошиэйтед Пресс агентствын ко[illegible]респондент сэхэ мэдүүлбэ.

Идентэй нюур нюурааpaa уулз[illegible]жа, хэлсээ хэхэеэ Эйзенхауэрэй һа[illegible]хан арсаһан ушар «Иденэй тушаа[illegible]һаа гаралгын нэгэ шалтагаан б[illegible]лоо» гэжэ «Нью-Йорк Геральд тр[illegible]бюн» газетэ тэмдэглэнэ.

«Дайнай һүүлээр үзэгдөөгүйгөө[illegible] Англи Америка хоёрой харилса[illegible] Иден муудхаа» гэжэ Иденииe гэ[illegible]нээд, «Иденэй тушаалһаа гараа х[illegible]да, Англи Америка хоёрой хари[illegible]саан һайжаржашье болохо» гэж[illegible] газетэ найдана. Тамга баридаг ло[illegible] Батлерай премьер-министр боло[illegible] һаань, Вашингтондо илангаяа д[illegible]ратай байха һэн гэжэ газетэ бэш[illegible]нэ.

Теэд, Иденэй тушаалһаа гара[illegible]шье һаань, «баруун хоёр гүрэн[illegible] гол арсалдаата асуудалнууд үг[illegible] болоогүй» гэжэ урмаа хухарһан я[illegible]затайгаар Ассошиэйтед Пре[illegible] агентствын корреспондент мэдээ[illegible]нэ.

Йеменһээ Египедтэ байдаг посланнигай мэдүүлгэ

КАИР, январиин 10. (ТАС[illegible] Йеменһээ Каирта байдаг посла[illegible]ник Абдель Рахман Абу Тале[illegible] президент Эйзенхауэрэй конгресс[illegible] эльгээһэн бэшэг тушаа мэдүүл[illegible]хээ гэжэ «Иджиппин газетт» газе[illegible] мэдээсэнэ. Эб найрамдал хамгаа[illegible]ха тухай хэды мэдүүлбэшье, Хо[illegible]боото Штадууд хадаа Йемендэ Ан[illegible]линн, Алжирта Франциин добтолж[illegible] оролгодо эсэргүү хэмжээ абанагү[illegible] Аравиин хахад аралай урда хуб[illegible]лахи Англида хабаатай нютагуудт[illegible] Йемен «добтолбо» гэһэн Англии[illegible] хэблэлэй мэдээсэл Йемениие хор[illegible]то һанаагаар зорюута хардаһа[illegible] ябадал гэжэ Абу Талеб мэдүүлэ[illegible] Дэлхэйн олониитые мэхэлжэ, Йеме[illegible]нэй арадта эсэргүү хэһэн добто[illegible]гоёо далдалхын тулада Англи х[illegible]дал мэдээсэл хээ.

Агуу ехэ түсэб

Хитадта революционно дайн байлдаануудай боложо дүүрэһэнһээ хойшо багахан саг үнгэрөө. Гэбэшье, баатарлиг зургаан зуу миллион хитад арад нэгэдэхи табанжэлэйнгээ һүүлшын жэлэй түсэбые дүүргэжэ эхилбэ. Социалистическэ шэнэ обществые урма зоригтойгоор байгуулжа байһан Хитадай ажалшад 1957 ондо дүүргэгдэхээр хараалагдаһан арадайнгаа түсэбэй хэдэ хэдэн даалгабаринуудые болзорһоонь урид дүүргээ.

Хитад арад город болон тосхонуудтахи социалистическэ хубилалтануудые илангаяа амжалтатайгаар бэелүүлээ. 1956 оной июниин һүүлдэ Хитадта хүдөө ажахын үйлэдбэриин 992 мянган кооперацинууд бии байһан юм. Бүхы таряашадай ажахын 91,7 процентнь тэдэ кооперативуудта нэгэдэнхэй байгаа. Эгээл тэрэ үедэ Хитадай ремесленнигүүдэй 90 шахуу процентнь үйлэдбэриин кооперативуудта нэгэдэһэн байба. Социалистическэ үйлэдбэриин харилсаанууд Хитадай национальна үсөөхэн районуудһаа бэшэндэнь булюу һуури эзэлээ.

Богонихон саг соо материально-техническэ база байгуулхын зорилгоор хитад арад мүнөө бүхы хүсэеэ элсүүлжэ байна. Энэ зорилгые шиидхэхын тулада багсаахада гурбан табанжэл хэрэгтэй байна, тиихэдэ мүнөөнэй нэгэдэхи табанжэл хараада абталсана. Гурбан табанжэлэй дүүрээд байхала Хитад социалистическэ түрүү индустриальна гүрэн болохо юм.

Хитадай Арадай Республика энэ түүхэтэ зорилгоёо дүүргэлтэ болгон, хоёрдохи табанжэлдэ ехэ алхам хэхэ байна. Энэ зорилгые шиидхэхэ тухай асуудал Хитадай Коммунистическэ партиин Бүхэхитадай VIII съезд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Съездын гэшүүд Чжоу Энь-лайн элидхэл зүбшэн хэлсээд, 1958—1962 онуудта Хитадай Арадай Республикын арадай ажахые хүгжөөхэ хоёрдохи табанжэлэй түсэб тушаа дурадхалнуудые баталан абаа. Съезд эдэ дурадхалнуудаа Хитадай Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй зүбшэн хэлсэлгэдэ дамжуулан үгөө. Хоёрдохи табанжэлэй түсэбэй проектые богонихон болзор соо зохёогоод, арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай зүбшэн хэлсэлгэдэ ба баталамжада табихыень Гүрэнэй Соведтэ съезд һайшааһан байна.

Хитадые индустриализацилха түрүүшын алхам нэгэдэхи табанжэлдэ хэгдээ. 1957 оной һүүлээр промышленна шэнэ, мүн шэнэлэн заһабарилагдаһан 500 шахуу предприятинууд ашаглалгада үгтэхэ юм. 5500 километрын газарта түмэр зам шэнэлэн заһабарилагдаа.

Хүндэ промышленностиие түргөөр хүгжөөлгэ хадаа хоёрдохи табанжэлэй гол зорилгонь болоно. 1962 ондо Хитадай бүхы промышленностиин үйлэдбэрилхэ валовой продукцинь 1957 ондо бүтээн гаргагдахаар хараалагдаһан продукциин хэмжээндэ орходоо багсаахада хоёр дахин ехэ болохо юм. Тиихэдэ хүндэ промышленностиин продукци бүри ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болохо.

Предприятинуудые шэнээр барилга, хуушан предприятинуудые һэльбэн заһабарилга Хитадай промышленна хүгжэлтэдэ ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. 1958—1962 онуудай турша соо капитальна промышленна барилганууд бүри олоор, түргэнөөршье бодхоогдохо юм. Советскэ Союзай туһаламжаар баригдажа байһан, тэрэшэлэн баригдахаар хараалагдаһан 205 предприятиин диилэнхинь хоёрдохи табанжэлдэ ашаглалгада үгтэхэ. Хүндэ промышленностиин шухала һалбаринуудта хабаатай эдэ предприятинууд Хитадай индустрида эхи табиха байна.

Промышленна томо томо предприятинууд электроэнергетическэ, металлургическа предприятинуудые тойруулан баригдаха юм. Хоёрдохи табанжэлдэ Хитадта хэдэ хэдэн шэнэ энергосистемэнүүд баригдажа эхилхэ. Эдэ системэнүүдэй бариг-даад байхада 1962 ондо 40—43 миллиард киловатт-час электроэнерги абтадаг болохо байна.

Туйлай түргөөр хүгжэжэ байгаа Хитадай промышленностьда угаа ехэ булад, шэрэм, үнгэтэ металлнууд хэрэгтэй болохо байна. Тиимэһээ металлурги, илангаяа хара металлурги нэгэдэхи табанжэлдэл адли хоёрдохи табанжэлдэ түргөөр хүгжөөгдэхэ. Хоёрдохи табанжэлэй эсэстэ Хитадта 10,5—12 миллион тонно булад хайлуулагдаха гэхэ гү, али нэгэдэхи табанжэлэй эхиндэ хайлуулагдаһан буладтай сасуулхада 7,5—9 дахин дээшэлхэ юм.

Хоёрдохи табанжэлдэ металлургиин хүгжэхэтэй хамта машина бүтээлгэшье түргөөр хүгжэхэ байна.

Гээгдэнги промышленностиин һалбаринууд болохо нефтяной, химическэ, радиотехническэ промышленность хоёрдохи табанжэлдэ илангаяа түргөөр хүгжэхэ. Атомай хүсые амгалан ажалда хэрэглэхэ талаар барилга хэгдэхээр хараалагдана. Хоёрдохи табанжэлэй туршада орон дотор 8—9 мянган километртэ түмэр зам, 15—18 мянган километртэ шоссейнэ харгы шэнээр баригдаха.

Арадай ажабайдалые саг үргэлжэ һайжаруулха гээшэ Коммунистическэ партиин, арадай правительствын гол зорилгонь болоно. Тиимэһээ Хитадай Коммунистическэ партиин VIII съезд орон доторхи арга боломжоёо хаража үзөөд, хоёрдохи табанжэлдэ хүнгэн, эдеэ хоолой промышленностиие нилээд хүгжөөхөөр хараалһан байна. Тусхайлан хэлэбэл, Хитадта 1962 ондо сахар хоёр дахинһаа үлүүгээр, ургамалай тоһон хоёр дахин шахуу, хлопчатобумажна бүд 1957 ондо түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 45—60 процентээр ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болохо.

Хоёрдохи табанжэлэй эсэстэ Хитадай хүдөө ажахыһаа абтаха валовой продукци 1957 ондо абтахаар хараалагдаһан продукцитай сасуулбал 35 процентээр дээшэлхэ зэргэтэй.

Орооһо таряа ехээр ургуулжа абаха зорилго хүдөө ажахын талаар ороной шиидхэжэ байгаа гол зорилгонуудай нэгэн болоно. Мүн тэрэшэлэн техническэ культурануудые (илангаяа хлопок) тариха, малажал хүгжөөхэ, загаһа үсхэбэрилхэ, модо тариха, таряашадай хамһабариин ажахые хүгжөөхэ асуудалда хоёрдохи табанжэлдэ ехэ анхарал хандуулагдаха байна. Табанжэлэй турша соо орооһо таряа абалга 38 процентээр, хлопок тарилга—50 процентээр, соево бобууд—13 процентээр дээшэлхэ юм. Эбэртэ бодо малай тоо 16,4 миллион толгойгоор, адуу мори—2,7 миллион толгойгоор, жэжэ мал—57 миллион толгойгоор, гахай 111,7 миллион толгойгоор олошорхо байна.

Промышленность болон хүдөө ажахыһаа продукциин ехээр абтадаг болоходонь Хитадай Арадай Республикын национальна доходынь 1957 онтой сасуулбал 1962 ондо 50 процентээр дээшэлхэ болоно. Энээнэй ашаар Хитадай арадуудай материальна, культурна хэмжээнь хараа байса дээшэлхэ байна. Хоёрдохи табанжэлэй турша соо хүдэлмэришэд болон албахаагшадай салин хүлһэниинь 25—30 процентээр дээшэлхэ, тэдэнэрэй байра байдалынь һайжарха юм. Хүдэлмэришэд болон албахаагшадай тоонь 6—7 миллион хүнөөр олошорхо, городуудта ажалгүйдэлгэ усадхагдаха байна.

Таряашадай олзо доходынь багсаахада 20—30 процентээр, олзоборилгын кооперативуудай гэшүүдэй олзо доходынь мүн лэ нилээд дээшэлхээр хараалагдана. Рознично эд бараа наймаалга 50 процентээр дээшэлүүлэгдэхээр багсаагдана.

Хоёрдохи табанжэлдэ Хитадай Коммунистическэ партиин хараалһан амгалан тайбан зохёон байгуулхы агууехэ программые хитад арадай дүүргэхэ байһаниинь лабтай.

А. ГРИГОРЬЕВ.

Редакторай орлогшо О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора— 32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности —34-05, местной информации и писем —24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-33. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00321. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 37.